Petr Hruška

Smím prosit?
Přemítání o farnosti

Reflexe z let 2006 – 2007
Aktualizace z roku 2022

OBSAH

Glosa k přepracovanému vydání 2
1. Pastorační brýle 3
2. Farní taneční 4
3. Průzkum tanečního parketu 6
4. Trojiční kompas 9
5. Zůstaňte ve mně a já ve vás: Učednictví aneb Spiritualita 10
6. Spirituální inspiromat 11
7. Oblíbeni u všeho lidu: Otevřené vztahy aneb Sounáležitost 12
8. Společenský inspiromat 13
9. Údy těla Kristova: Osobní vztahy aneb Skupiny 14
10. Komunitotvorný inspiromat 15
11. Spolupracovníci na Božím díle: Spolupráce aneb Služby 15
12. Týmotvorný inspiromat 17
13. Zjevení Trojice: Liturgie aneb Slavení 18
14. Liturgický inspiromat 19
15. Vycházející Jitřenka: Diakonie aneb Solidarita 20
16. Diakonický inspiromat 21
17. Životodárné Slovo: Martyrie aneb Svědectví 22
18. Evangelizační inspiromat 23
19. Pastýřské vedení: Duchovní správa 24
20. Organizační řízení: Sloužící struktury 25
21. Blahoslavení dělící se: Správcovství majetku 26
Farní taneční: Závěrečné shrnutí 27

GLOSA K PŘEPRACOVANÉMU VYDÁNÍ

Když jsem při „úklidu“ počítače před svým stěhováním z Chebu do Plzně v létě 2022 narazil na sérii pastoračních reflexí „Přemítání o farnosti“, kterou jsem pro Zpravodaj plzeňské diecéze sepisoval v letech 2006 až 2007, zdála se mi nejprve pro dnešní poměru už nepoužitelná. Pak mi to ale nedalo, pokusil jsem se jí mírně upravit, doplnit a aktualizovat a v tomto stavu, stále ještě volajícím po dalším převyprávění do dnešních pastoračních podmínek, jsem jí předložil vaší pozornosti. Na základě několika komentářů jsem pak celou strukturu ještě zásadněji přepracoval, dávám opět všanc a budu i nadále rád za vaše podněty, návrhy a zkušenosti, které mohou obohatit případné další vydání tohoto sešitku. Kontakty pro tuto vaši zpětnou vazbu a možnost stažení textu v elektronické podobě najdete na mém blogu www.agas.cz.

Petr Hruška
V Chebu 18. srpna 2022

Soubor pastoračních reflexí k rozvinutí nejrůznějších oblastí života a služby farnosti
vznikl v letech 2006 – 2007 pro Zpravodaj plzeňské diecéze.
Autorem textů je Petr Hruška, konzultace a korektury Jindřich Fencl.
Text byl autorem upraven, aktualizován a doplněn v r. 2022.

1. PASTORAČNÍ BRÝLE

Páter Kozel sezval schůzi pastorační rady v Horní Dolní. „Vážení, dnes toho máme hodně, tak raději mimořádně začněme včas," řekl. „Jak už víte, máme dnes projednat pastorační plán farnosti na příští rok inspirovaný pastoračním programem naší diecéze a papežskými encyklikami. Během dvou týdnů bychom ho měli předložit farnosti na farním shromáždění." Páter Kozel jakožto předseda pastorační rady byl v určitém napětí. Byla jen jedna věc, která vzbuzovala víc rozepří a diskusí než projednávání pastoračního plánu, a sice farní rozpočet. „Kdo dnes začne?" zeptal se páter Kozel.

Slovo si vzal jáhen Josef Věrný. Je řádným a váženým farníkem již od svých ministrantských let. „Myslím, že to bude jednoduché. Loňský rok byl docela dobrý. Pokračujme ve všem, co se zaběhlo v posledních letech. Vždycky jsem byl toho názoru, že osvědčené věci jsou lepší než experimenty."

„S tím tedy nemohu souhlasit," řekl Vítězslav Novák. „Doba se mění a dle mého soudu musíme přehodnotit všechno, co jsme dělali. Že se něco dařilo loni, není zárukou, že se to bude dařit i letos. Mně osobně jde hodně o to, abychom letos začali s reformou liturgie a slavili bohoslužby v mladém duchu. Jistě jste si všimli, jak farnost na Široké Vysoké vyrostla od té doby, co zavedli bohoslužby pro lidi, kteří běžně do kostela nechodí, s multimediálními efekty a čteními z horoskopů."

„No jo, jsou farnosti, které udělají cokoli, jen aby někoho přitáhly," odpověděl Josef. „Zapomínají však, pro koho je tu naše církev: ta je přece pro katolíky! Očekává se od nás, že budeme jiní než tento svět. Nebudeme přece nadbíhat jeho choutkám a takto se protestantizovat! Něco takového bych v naší Horní Dolní nikdy nepřipustil!"

Během následujících dvou hodin se farní kalendář plnil slušnou řádkou programů a akcí. Veronika Činorodá trvala na tom, že farnost se musí mnohem více angažovat v boji proti interrupcím. Honza Mužný vydal působivé svědectví o tom, jak mu účast na setkáních Chlapů změnila život, a předložil celou řadu návrhů, co by měli dělat muži. Jindřiška Starostlivá mluvila o potřebě podpůrných skupinek pro lidi prožívající různé osobní krize. Jana Sličná se zas zasazovala o církevním zrovnoprávnění šatů bez ramínek se šaty s rukávy a kraťasů nad kolena s kraťasy pod koleny. Benedikt Učenlivý se snažil prosadit, aby farnost podpořila založení církevní školy. Pavel Šetřílek, zástupce ekonomické rady v radě pastorační, se při předložení každého z návrhů zeptal: „A kolik to bude stát?"

Nakonec promluvil páter Kozel. Ostatně všichni už stejně čekali na to, jak se vyjádří. Kdykoli se věci na schůzích pastorační rady příliš zamotaly, páter Kozel zpravidla pronesl krátký projev, po kterém většina odhlasovala to, co navrhl. Ne že by jeho myšlenky byly lepší než ty ostatní – celá řada lidí s ním ve skutečnosti nesouhlasila. Nicméně jako by v dané chvíli vždy převážila čirá váha jeho úřadu.

Trochu odlehčenou formou jsme rovnýma nohama skočili do hlavního tématu našich přemítání o farnosti a se zkušeností z Dolní Horní v zádech se můžeme ptát: Jde to i jinak? Možná máte své vlastní zkušenosti z podobných setkání. A možná, že jsou ještě drsnější. Snad se i blížící scénám ze skvělého filmu či divadelní hry Jiřího Havelky Vlastníci. Pokud by někdo z čtenářů za fiktivními postavami či místy rozpoznal někoho známého, předem ovšem prohlašuji, že podobnost je čistě náhodná. Naopak náhodná není podobnost se třetí kapitolou knihy *Cílevědomá církev* od Ricka Warrena, ze které jsem čerpal inspiraci a místy i doslova opisoval (viz www.purposedriven.com).

Co je vlastně na tomto scénáři špatně? Návrhy, které na setkání pastorační rady padly, byly většinou docela zajímavé a oprávněné. Problém byl, že radní neměli žádné kritérium, podle nějž by je mohli hodnotit, aby pak navrhli, které z nich přijmout a které nikoli. Stejně tak zde chyběl nějaký citlivě doprovázený proces, uvnitř kterého by bylo možné vnímat hlubší vrstvy pastoračního rozlišování. V této fiktivní farnosti je, zdá se, celá řada hnacích sil, které mezi sebou soupeří a snaží se získat pozornost, místo aby vytvářely prostor naslouchání, rozlišování ve světle evangelia a vzájemného doplnění se ve spolupráci a službě. Výsledkem je, že zde panuje spíše napětí a farníci se snaží táhnout několika směry, které nelze na této rovině sladit.

Každá farnost má nějakou hnací sílu. Za vším, co se děje, je nějaký předpoklad, který farníky či faráře pohání, aby o něco usilovali. Lze také mluvit o „pastoračních brýlích", kterými farníci či farář pozorují a hodnotí skutečnost kolem sebe. Tyto předpoklady a přesvědčení ani nemusí být vysloveny.

Mnozí o nich ani nemusí vědět (podobně jako si člověk často ani neuvědomí, že brýle, které hledá, má na nose). Nicméně existují a „zabarvují“ vidění a konání ve všech oblastech farního života. Aby naše pastorační brýle bylo možné vyměnit za nějaké kvalitnější, širokopásmové, je dobře si nejprve přiznat, jaké brýle máme ve farnosti nasazené nyní.

Čím jsou tedy především zbarvené naše pastorační brýle? Co je převážně hnací silou naší farnosti? Zvyklosti a tradice („Vždycky jsme to dělali takhle“)? Úřad faráře („Jak si přejete, pane faráři“)? Nějaká vlivná klika („Když nelze faráře přesvědčit, lze jej zmanipulovat“)? Finance („Kolik to bude stát?“)? Právní rubriky („A smí se to takhle?“)? Přizpůsobivost („Změna je život“)? Budovy („Náš kostel – náš hrad“)? Aktivity („Jen se nenudit“)? Hledající („Duchovně hledající – naděje církve“)? Liturgie („Stačí věrně slavit mši, ostatní přijde samo“)? Vztahy („Hlavně být se všemi zadobře“)? Výuka katechismu („Kdo se učí, nezlobí“)? Charitní péče („Chudí jsou pravé poklady církve“)? Kooperativní pastorace („Spolupráce nade vše“)? Politika („Pro ‚dobro‘ církve je dobrá každá ‚špinavost‘“)? Nebo něco jiného (bezradnost, rezignace, izolace, idealismus, ideologie, útěk jinam, boj o pozice…)?

A co teď? No přece zajít si do „farní Optiky“ pro brýle nové. Možná, že pak zjistíme, že ani ta naše farnost v Horní Dolní není zas až tak šedá či černobílá. A pak už vše půjde (skoro) samo. ☺

Otázky k zamyšlení či rozhovoru:

1.1 Co je hnací silou, která určuje vaši farnost jako celek? Jaké duchovní brýle máš nasazeny na nose ty? A jaké převážně nosí váš farář, členové farní rady či nějaké vlivné skupiny ve farnosti?

1.2 Kde byste se mohli občas či pravidelně ve farnosti setkávat s lidmi, kteří nosí brýle jiné barvy a byli by ochotni vás obohatit svým viděním farnosti? Jak do tohoto setkávání vtáhnout faráře?

1.3 Kdo další by vám mohl pomoci při stavbě této „farní Optiky“, kde by bylo možné nechat si vyměnit své jednostranné brýle za pestrobarevné brýle evangelia? Jaké nástroje z minulých čísel byste k tomu mohli použít?

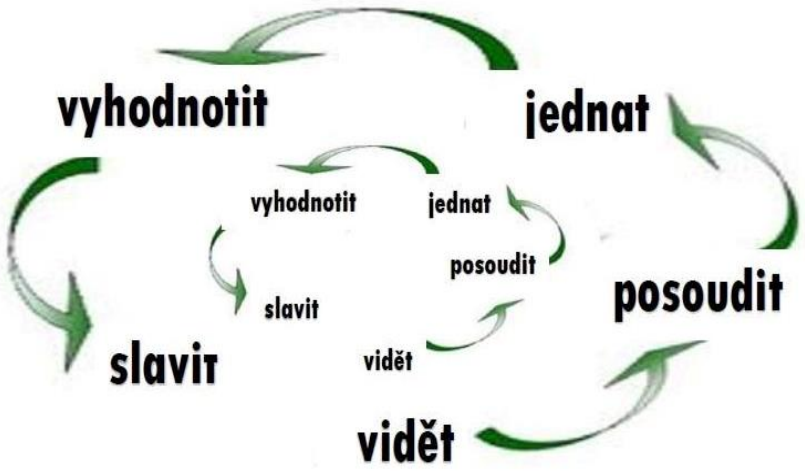
2. FARNÍ TANEČNÍ

Asi to znáte: „Kdyby se nám *především* podařilo … získat děti (oslovit mládež; více se modlit a číst bibli; důstojně slavit liturgii; dělit se o víru; sloužit potřebným; přesvědčit faráře; přeložit faráře; založit farní radu; opravit kostel apod.), pak by se vše ve farnosti vyřešilo.“ A do toho zase shora: „Právě letos je *především* třeba … růst ve víře a evangelizovat (zakládat společenství; modlit se; sněmovat v kroužcích; fandit Evropě; udělat inventarizaci; pospojovat farnosti; důstojně slavit eucharistii; slavit milénium apod.).“ Úmysly na všech stranách většinou dobré, návrhy často protikladné, výsledek mnohdy rozpačitý. Však to také znáte také: „Mnoho psů, zajícova smrt.“

Co dělat především? Co je tedy třeba v naší farnosti dělat *především*? Zkuste si sami dosadit vaše osobní „*především*“. Zkuste se zeptat jiných. Pusťte se do této debaty na společenství. Na nějaké sešlosti po mši. Večer u piva v hospodě. U stromečku v rodině. Možná takovéto debaty povedou k prohloubení úcty k názoru druhého. Možná zanechají ještě větší chaos. Možná vás rychle přestanou bavit. Možná se do nich raději pouštět nebudete; máte již své zkušenosti. Možná si potřebujete odpočinout a prostě „dělat na svém“. Možná si ale říkáte, že vám vaše farnost přeci jen ještě leží na srdci i jako celek. Pak bychom vám zde chtěli nabídnout několik nástrojů ke hlubší reflexi. Třeba se vám budou hodit.

Jak hledat, co dělat? Seriál SMÍM PROSIT? ANEB PŘEMÍTÁNÍ O FARNOSTI vám neposkytne příliš mnoho rad k tomu, „CO DĚLAT ve farnosti“; spíše zde budeme společně uvažovat, „JAK HLEDAT, co ve farnosti dělat“. Je zaměřen spíše na „proces“, než na „obsah“. A pokud (v částech zvaných „inspiromat“) přináší i nějaké obsahové inspirace, jsou to spíše jen příklady, které náš proces rozlišování mají spojit s reálnou praxí. Mít po ruce vhodné nástroje není ovšem řešením všeho a bez *moudrosti* Boží, *vydanosti* v Kristu a *zmocnění* Duchem bychom si samozřejmě ani neškrtli. Avšak i ony nástroje, o kterých zde budeme mluvit, mohou nepřímo posloužit k růstu v těchto základech. Ale také nám mohou pomoci vytvořit prostor, kde je šance na zaslechnutí toho, co „Duch říká církvi“ právě ve vaší vlastní farnosti.

Pastorační valčík: Prvním z těchto nástrojů, který nás bude jako červená nit provázet celým seriálem, je tzv. „*valčík pastoračního rozlišování*“. Jako každý valčík, i tento má své tři základní kroky: **1. VIDĚT** konkrétní situaci, ve které se nacházíme; **2. POSOUDIT** ji ve světle evangelia a dosavadní životní zkušenosti; **3. JEDNAT** ve světle tohoto rozlišení další cesty (v rámci pastorační rady zde jde o krok „navrhovat“ či „doporučovat“, případně hledat konsensus k dalšímu jednání). A takto stále dokola, v neustále se prohlubující spirále, kdy průběžně „vyhodnocujeme“, jak se situace mění a jaké naše jednání nese ovoce. A k tanci samozřejmě patří nějaká ta večeře při svíčkách. Proto i náš pastorační trojkrok má být ponořen do atmosféry modlitby a „slavení“ (jak slavení přijatého požehnání, tak slavení samotného velikonočního tajemství v eucharistii).

Ano, namítnete možná, ale jsme lidé praktičtí, nemající moc rádi velké teoretizování. Ale zeptat se, jestli situaci skutečně dobře vnímáme („vidět“), a ptát se, co k ní říká evangelium („posoudit“), to je přeci to nejpraktičtější, co vůbec můžeme udělat, ještě než přineseme své skvělé praktické nápady, co dělat („jednat“). Šířku a hloubku těchto kroků je třeba samozřejmě přizpůsobit. Avšak zcela ony první dva kroky přeskočit a vrhnout se rovnou k „praxi“, to znamená taneční sebevraždu. Z ladného valčíku (citlivě vnímajícího vnitřní tíhnutí i situaci na parketu) se stává vojenský pochod (směřující hlava nehlava za svým předem daným cílem). Ovšem pokud bychom se neustále jen snažili vnímat situaci a posuzovat ji ve světle evangelia a nikdy se neodvážili konkrétních kroků, těžko rozpoznáme, zda jsme zvolili dobrou cestu (ta se pozná často až podle jejího ovoce).

Tento pastorační valčík je třeba se trpělivě učit a nenechat se odradit počátečními pocity umělosti. Časem se nám tyto kroky tak zvnitřní, že se stanou naší druhou přirozeností a nebudeme je nutně prožívat jeden po druhém, ale jako určité vzájemně se prolínající a překrývající vrstvy komunitního dialogu a společného rozlišování.

Smím prosit? Přidáte-li se tedy k našim „farním tanečním“, od příště se soustředíme na představení několikera způsobů, jak do tohoto valčíku nakročit. Zabývali bychom se zpočátku především krokem prvním, „viděním“, „vnímáním“ či „mapováním“ terénu farnosti. Jedním z nástrojů pro toto mapování je přehledný seznam klíčových druhů „povrchu“, které se na naší mapě budou muset nutně vyskytovat (vodstva, lesy, města, lučiny, pouště apod.). Mnozí moudří již přemýšleli, jaké základní oblasti života a služby musí farnost zahrnovat, aby mohla fungovat jako svébytná část Božího lidu. Než jejich moudrost zprostředkujeme, zkuste si tyto oblasti pojmenovat nejprve vy sami (viz otázka 2.3). A tak tedy nakonec: Smím prosit, abyste nám také napsali to, co vymyslíte? Budeme vám za to vděčni. A především mějte odvahu vy sami pozvat na parket vaše přátele a říct: „Smím prosit?“

Otázky k zamyšlení či rozhovoru:

2.1 Co by *podle vás* měla vaše farnost (váš farář; vy sami) *především* dělat, aby to podstatně přispělo k růstu ve vaší farnosti? Co *především* preferují vaši přátelé (jiní farníci; lidé jiné krevní skupiny)?

2.2 Považujete se při posuzování života vaší farnosti spíše za „praktika“ (je třeba hlavně něco dělat) nebo vás přirozeně táhne spíše „teorie“ (je třeba nejdříve vše řádně promyslet)? Jak může „pastorační valčík“ pomoci obojí propojit?

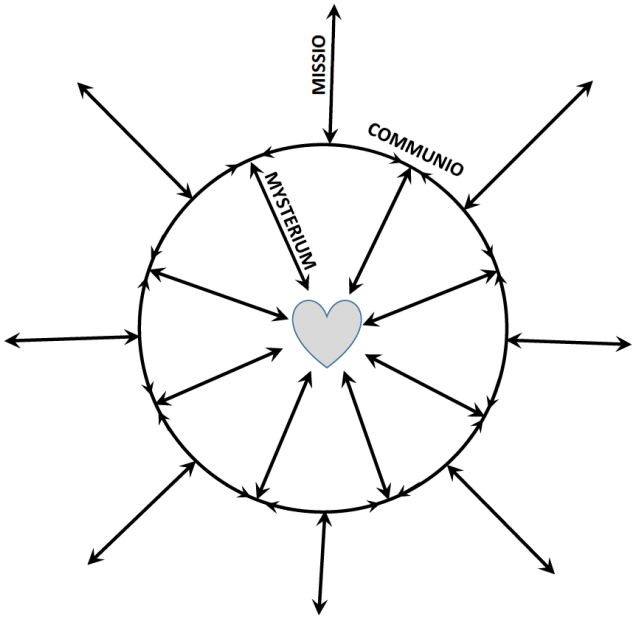
2.3 Jaké jsou klíčové projevy života či služby farnosti, aby mohla být skutečně nazývána farností? Bez čeho si vaši farnost nedovedete představit?

3. PRŮZKUM TANEČNÍHO PARKETU

Jak jsme si naznačili v prvním přemítání, to, na co se určitá farnost především zaměřuje, nemůže být nějakým z centra naplánovaným pochodem, ale spíše výsledkem ladného valčíku citlivě respektujícího jak okolní terén a vlastní dary, tak Boží vedení. Pro takovéto hledání může ovšem velmi pomoci, když víme, jaké má náš farní „taneční parket" základní parametry.

Taneční parket: Podle některých autorů (viz např. *Christifideles laici* papeže Jana Pavla II.) můžeme ve farnosti objevit tři základní „momenty" či „pohyby" jejího života a služby (vyjádřené latinsky):

- MYSTERIUM (tajemství) – pohyb do hloubky, do středu Kristova tajemství
- COMMUNIO (společenství) – pohyb k sobě navzájem, vzájemnost a vnitřní vztahy
- MISSIO (poslání) – pohyb do šířky, vycházení na periférie společnosti

Ke každému z těchto „pohybů" či „momentů" jsou v pastoračních brýlích, které nabízíme níže, přiřazeny některé důležité „parkety" našeho tanečního sálu, které se ovšem, jak uvidíme dále, nutně vzájemně prolínají a podmiňují. U každé z těchto oblastí jsou uvedeny některé biblické texty, které mohou při společném přemítání posloužit k prohloubení našeho rozlišování „co Bůh říká církvím" v té které z oblastí života a služby vaší farnosti.

MYSTERIUM: Společenství s TROJJEDINÝM

- **SPIRITUALITA učedníků Kristových** (ř. ***mystagógia***)
- Poslání: *„Buďme pravdiví v lásce, ať ve všem dorůstáme v Krista"* (Ef 4,15)
- Zaslíbení: *„Zůstaňte ve mně, a já ve vás!"* (Jan 15,4)
- Identita: *„Nežiji už já, žije ve mně Kristus"* (Gal 2,20)
- Praxe: Proměna do Kristovy podoby skrze iniciaci, mystagogii, kontemplaci, doprovázení…

COMMUNIO: Tři komunitní DIMENZE života farní obce (ř. *koinónia*)

- **SOUNÁLEŽITOST v Božím lidu na cestě** (vztahy v širším prostoru života, ř. ***oikos***)
- Poslání: *Být „pospolu a oblíbeni u všeho lidu"* (Sk 2,44.47)
- Zaslíbení: *„Jste stavbou, jejímž… úhelným kamenem je sám Ježíš Kristus"* (Ef 2,20)
- Identita: *Máme „právo svatých" a patříme k „Boží rodině"* (Ef 2,19)
- Praxe: Sdílení života v Kristu skrze vztahy ve farnosti, diecézi, ekumeně i v širší společnosti

- **SKUPINY a osobní vztahy v Těle Kristově** (osobní vztahy tváří v tvář, ř. ***koinótés***)
- Poslání: *„Jako jsem já miloval vás, i vy se milujte navzájem"* (Jan 13,34)
- Zaslíbení: *„Kde jsou dva nebo tři…, tam jsem já uprostřed nich"* (Mt 18,12)
- Identita: *Jsme ti, kdo „vytrvale setrvávají ve společenství"* (Sk 2,42)
- Praxe: Rozvoj rozmanitých skupin ve farnosti jako komunitě složené z malých komunit

- **SLUŽBY a spolupráce darů v chrámu Ducha** (služby založené na darech, ř. ***charismata***)
- Poslání: *„Kdo je z vás největší, bude vaším služebníkem"* (Mt 23,11)
- Zaslíbení: *„Kdo přijme jedno z takových dětí v mém jménu, přijímá mne"* (Mk 9,37)
- Identita: *Jsme „spolupracovníci na Božím díle"* (1 Kor 3,9)
- Praxe: Rozvoj služeb na základě povolání, darů, schopností a spolupráce farníků

MISSIO: Tři pastorační ÚKOLY rozvíjející poslání farnosti

- **SLAVENÍ Kristovy lásky aneb SLAVIT DAR KRISTOVA ŽIVOTA v učednické obci** (bohoslužba a svátosti, ř. ***leitúrgia***)
  - Poslání: *„To čiňte na mou památku“* (Lk 22,19)
  - Zaslíbení: *„Toto je mé tělo… Toto je má krev“* (Mk 14,22.24)
  - Identita: jsme *„živou, Bohu milou obětí“* (Ř 12,1)
  - Praxe: Slavení Boží blízkosti skrze společné modlitby a domácí i veřejné bohoslužby
- **SOLIDARITA s potřebnými aneb SLOUŽIT DAREM KRISTOVA ŽIVOTA potřebným** (služba milosrdenství a spravedlnosti, ř. ***diakonia***)
  - Poslání: *„Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš nebeský Otec“* (Lk 6,36)
  - Zaslíbení: *„Cokoli jste učinili tomu z nejmenších, mně jste učinili“* (Mt 25,40)
  - Identita: jsme *„činitelé slova“* (Jak 1,22)
  - Praxe: Služba činné lásky vůči potřebným a služba osvobození od nespravedlnosti a bídy
- **SVĚDECTVÍ evangelia aneb SVĚDČIT O DARU KRISTOVA ŽIVOTA všem lidem** (služba sdílení evangelia, ř. ***martyria***)
  - Poslání: *„Jděte do celého světa a hlásejte evangelium“* (Mk 16,15)
  - Zaslíbení: *„Získávejte mi učedníky… a hle, já jsem s vámi“* (Mt 28,19-20)
  - Identita: jsme *„posly Kristovými“* (2 Kor 5,20)
  - Praxe: Žití a hlásání evangelia a příprava pro evangelium slovem i životem ve společnosti

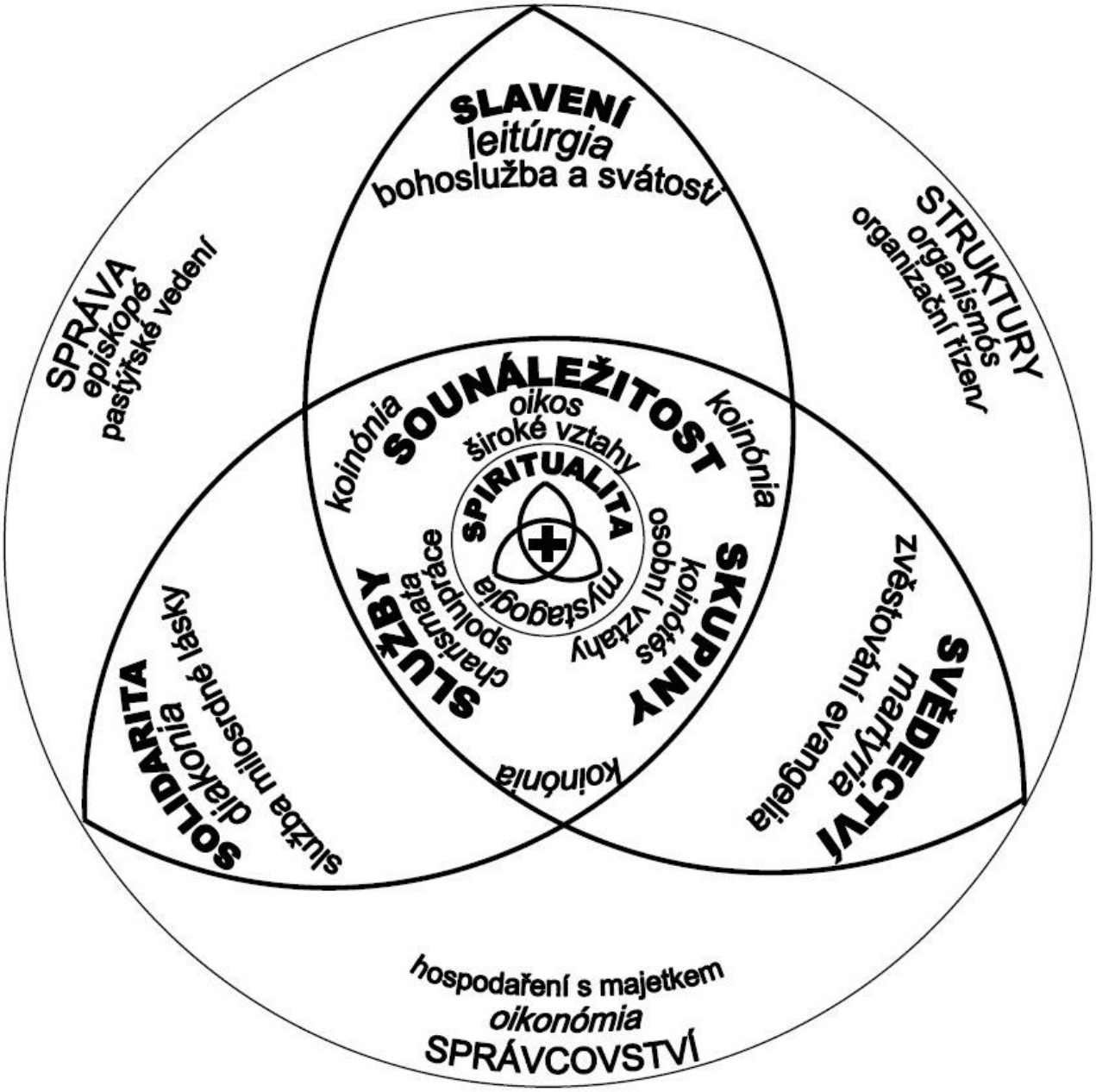
Tři podpůrné NÁSTROJE života a služby farnosti

- **Duchovní pastýřská SPRÁVA** (pastýřské vedení, ř. ***episkopé***)
  - Výzva: spolupracující pastýři – *„spolupracovníci naší radosti“* (2 Kor 1,24)
  - Model: *„Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil“* (Mk 10,45)
  - Praxe: Doprovázení a zmocňující vedení nositelů života farnosti
- **Organizační STRUKTURY** (organizační řízení, ř. ***organismós***)
  - Výzva: duchaplné struktury – *„litera zabíjí, ale Duch dává život“* (2 Kor 3,6)
  - Model: *„Semeno vzchází a roste samo od sebe“* (Mk 4,27)
  - Praxe: Rozvoj struktur podporujících organický růst a spolupráci projevů života farnosti
- **SPRÁVCOVSTVÍ majetku** (hospodaření s majetkem, ř. ***oikonómia***)
  - Výzva: štědrá solidarita – *„aby nám přebývalo pro každé dobré dílo“* (2 Kor 9,8)
  - Model: *„Kristus byl bohatý, ale pro nás se stal chudým, abychom my zbohatli“* (2 Kor 8,9)
  - Praxe: Spravování a získávání materiálních prostředků k životu a službě farnosti

Pro ty z vás, kteří máte spíše schematické myšlení, přinášíme na další stránce ještě malou grafiku nejen staticky znázorňující jednotlivé „parkety“, ale ukazující také jejich vzájemný vztah, vzájemnou odkázanost a vzájemné prolínání:

- V samém centru vidíme malý trojlístek zakotvený v kříži, vyjadřující střed a hloubku všeho života a vší služby farnosti v nejsvětější **Trojici**, jejíž ikonou či obrazem je farní obec povolána být.
- Vnitřní kruh (**spiritualita**) ukazuje hluboký střed, pramen a cíl života farnosti, oblast osobní proměny jednotlivců a svorník všeho života i vší služby farnosti (MYSTERIUM).
- Vnitřní oblý trojúhelník (**sounáležitost**, **skupiny**, **služby**) zachycuje rozměry vnitřního života ve farní obci, ze kterého vyrůstá vlastní poslání farnosti navenek (COMMUNIO).
- Tři „okvětní lístky“ (**slavení**, **solidarita**, **svědectví**) vycházející z tohoto vnitřního trojúhelníku vyjadřují základní oblasti poslání farnosti navenek (MISSIO).
- Po obvodu jsou nástroje doprovázení života a služby farnosti (**správa**, **struktury**, **správcovství**), které mají služebnou povahu, nesmí být centrem pozornosti, ale pro doprovázení organického růstu vlastního života a z něj vyrůstající služby farnosti jsou nezbytné.

- Prolínající se polokružnice ukazují, že solidarita a svědectví, svědectví a slavení či slavení a solidarita nutně patří k sobě, vzájemně se podmiňují, vyrůstají z vnitřního života farní obce, který zároveň opět obohacují. Stejně tak lze obrázek vnímat jako tři překrývající se zašpičatělé lístky (veřejné slavení podmíněné sounáležitostí se širší společností, solidarita čerpající ze služeb uvnitř farnosti, svědectví navenek čerpající ze sdílení se v malých skupinách), které se ve své hloubce překrývají ve vnitřním životě farní obce, přinášejí do něj novou naději a čerpají z něj sílu.

Průzkum parketu: Výše uvedených „deset S“ lze tedy považovat za jakýsi základní „parketový vzorec“, který se musí na každém slušném farním parketu opakovat, aby tanec na něm byl k světu a nebyl o ústa. I když se jednotlivým parketám budeme ještě věnovat podrobněji, již nyní byste se mohli pokusit o alespoň předběžný průzkum svého farního parketu. Možná, že velmi rychle přijdete na to, která ze základních deseti parket je hezky navoskovaná a z tvrdého dřeva, nebo naopak odřená, vyviklaná či prohnilá. Případně který ze tří základních „pohybů“ na parketu je nám nejbližší: Směřujeme ve farnosti především do šířky? Nebo spíše k sobě navzájem? Či do hloubky?

A co pak? Za ty krásné a naleštěné parkety stojí za to děkovat, těch shnilých či popraskaných se nelekat. Už jen takovéto zmapování vám může napovědět, na co se při rozvoji života a služby farnosti zaměřit především: *silné oblasti dále vděčně rozvíjet a s jejich pomocí posilovat ty slabé*. Jen farnost

otevřená růstu ve všech „deseti S“, které se vzájemně doplňují a posilují, je pak také schopna plodně spolupracovat a sloužit v dalších specifických oblastech.

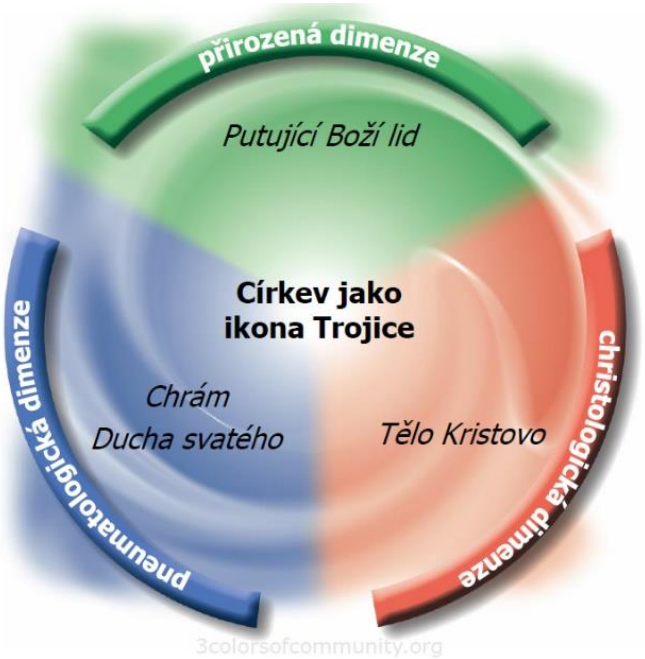
A co vy? Některá z farností např. zjistí, že má momentálně především „posilovat vědomí patření k sobě“ (***s**ounáležitost*); jiná bude vedena k zaměření se na „posilování vědomí zodpovědnosti za prostor života“ (***s**olidarita* a ***s**vědectví*); v další zas bude vhodné dát důraz na „posílení zkušenosti života s Bohem“ či „rozvinutí inspirativní liturgie“ (***s**piritualita* či ***s**lavení*); nebo zas jiná bude potřebovat zapracovat na „způsobu vedení“ (***s**práva*), spolupráci duchovních darů (***s**lužby*) či hospodaření“ (***s**právcovství*). A na co se zaměříte vy? Chcete-li, podělte se se svými přáteli či v pastorační radě, jak se vám mapování daří či jaké pro něj používáte jiné nástroje.

Otázky k zamyšlení či rozhovoru:

3.1 V jakých dalších biblických textech, kromě těch výše uvedených, objevujete jednotlivé parkety ze základního vzorce (viz např. Sk 2,41-47; 4,32-37; Ř 12,1-21; 1 Kor 12,11-31; Ef 4,1-16)?
3.2 Které parkety ze základního vzorce jsou ve vaší farnosti nejvíce rozvinuté a které nejméně?
3.3 Co byste vy sami nebo spolu s druhými mohli udělat pro to, aby nejvíce rozvinuté oblasti posloužily k posílení těch nejméně rozvinutých?

4. TROJIČNÍ KOMPAS

V předchozích dvou částech jsme se nejprve seznámili s trojkrokem „pastoračního valčíku“ (*vidět* situaci – *posoudit* ji ve světle evangelia – *jednat* v tomto světle) a poté se základním vzorcem „farního tanečního parketu“ (slavení – *leitourgia,* solidarita – *diakonia*, svědectví – *martyria,* sounáležitost – *oikos,* skupiny – *koinónia,* služby – *charismata*, správa – *episkopé,* struktury – *organismós*, správcovství – *oikonómia*). Dnes představíme další nástroj sloužící k mapování terénu farního života a služby nazvaný jeho autorem „trojiční kompas“ (viz www.3colorworld.org).

Být ikonou Trojice: Podobně jako Boží trojiční tajemství není ve svém vnitřním společenství uzavřeno samo do sebe, ale láskyplně se otevírá vůči zraněnému stvoření v poslání Syna a Ducha, tak i posláním církve (a potažmo i farnosti) je být „ikonou Trojice“, aby, jak říká nový katechismus, „celé lidstvo vytvořilo jeden *Boží lid,* srostlo v jedno *tělo Kristovo* a bylo vybudováno v jeden *chrám Ducha* svatého“ (KKC 776).

Trojiční kompas: Jak ale toto základní povolání církve můžeme prakticky rozvíjet ve farnosti? K tomu nám může posloužit tzv. „trojiční kompas“. Tato pomůcka používá symboliku tří barev, které vyjadřují tři různé *způsoby zjevení* v dějinách spásy a jim odpovídající *obrazy církve*, tři základní *tendence lidského života*, tři teologické *proudy v církvi* a související *nebezpečí*:

- ***Stvořitelská zelená*** *(barva přírody):* zjevení skrze *stvoření* (Stvořitel, Bůh „nad námi“, stvoření, spravedlnost, církev jako „Boží lid“ či „společnost“), které je společné všem náboženstvím i všem rozumně myslícím lidem (důraz na racionalitu, vědu, dialog se společností, toleranci, politiku, kulturu, moudrost, reformu, sociální spravedlnost či charitu); *reflexivní* tendence zdůrazňující *informaci* (důraz na rozum či hlavu); v církvi tomu odpovídají liberální či reformní směry; v izolaci tyto důrazy sklouzávají k nekritickému přejímání všech možných duchovních proudů (synkretismus).
- ***Kristovská červená*** *(barva oběti):* zjevení skrze *kříž* (Ježíš, Bůh „mezi námi“, vykoupení, pravda, církev jako „tělo Kristovo“ či „organizace“), ve kterém nám Bůh jednoznačně ukázal, kým pro nás je a jaká je cesta spásy (důraz na Boží slovo, tradici, etické zásady, vydanost, věrnost, evangelizaci,

pastýřskou službu, učednictví, řád či svátosti); *proaktivní* tendence zdůrazňující *aplikaci* (důraz na vůli či ruce); v církvi tomu odpovídají různé konzervativní či tradičně evangelikální směry; v izolaci tyto důrazy sklouzávají k absolutizaci řádu, litery a tradice (fundamentalismus).

- ***Duchovní modrá** (barva oblohy):* zjevení skrze *zkušenost* (Duch, Bůh „v nás", posvěcení, milost, církev jako „chrám Ducha" či „organizmus") je zaměřeno na to, aby dar, který nám Bůh v Kristu objektivně přinesl, jsme si také byli schopni subjektivně přivlastnit (důraz na zkušenosti, charismata, obnovu, společenství, zmocnění, modlitbu, chvály či víru); *afektivní* tendence zdůrazňující *transformaci* (důraz na city či srdce); v církvi tomu odpovídají obnovná charismatická hnutí a letniční skupiny; v izolaci tyto důrazy sklouzávají k absolutizaci subjektivního prožitku (spiritualismus).

Pozvání k pestrobarevnosti: Podobně jako v Boží Trojici neexistuje nic, co by jedna osoba dělala bez druhých dvou, každý extrémní důraz pouze na jednu či dvě je z dlouhodobého hlediska destruktivní. Jednotliví lidé či různé skupiny, komunity a hnutí v církvi vždy budou samozřejmě v té či oné oblasti mít tendenci zdůrazňovat tu či onu barevnou kombinaci. Avšak církev jako celek je povolána k vyvážené trojiční pestrobarevnosti a jen tak je schopná růstu. Pokud je tedy v běžné farnosti vše zabarveno převážně do modra, červena či zelena, „trojiční kompas" nám může včas ukázat cestu tím směrem, kde je některá z barev podezřele vybledlá. Aby se i vaše farnost stávala plněji „ikonou Trojice", měla by s vaší pomocí hledat způsoby, jak právě tuto barvu ve svém praktickém životě, slavení a službě odkrýt či oživit. Více podnětů najdete na www.agas.cz/NCD.

Otázky k zamyšlení či rozhovoru:

4.1 Která ze tří předestřených „barev" je vám nejsympatičtější a kde naopak máte své „slepé skvrny" (v různých výše naznačených oblastech to může být různé)?

4.2 Co byste mohli udělat pro to, abyste odkryli a ve své osobní spiritualitě rozvinuli i ty barvy, které zatím příliš nevnímáte či nevyhledáváte?

4.3 Jak je to s barevnou citlivostí či barvoslepostí vaší farnosti jako celku (často podstatně ovlivněnou osobou faráře)? Čím vy sami byste ve vaší farnosti mohli přispět k žití širšího barevného spektra?

5. ZŮSTAŇTE VE MNĚ A JÁ VE VÁS: UČEDNICTVÍ ANEB SPIRITUALITA

Dnes se v našem přemítání budeme zabývat středem vnitřního života farnosti, kterým je učednický, Duchem proniknutý a proměňovaný vztah farníků i farní komunity k Bohu (*spiritualita*). Lze říci, že zdravě se rozvíjející farnost je vždy nesena farní obcí, která je zakořeněna v autentické *spiritualitě* a roste tak k *učednické svatosti*, protože její členové jsou „zůstávají v Kristu" (srov. Jan 15,4), jsou jím proměňováni, a tak mohou postupně říci: „Nežiji již já, žije ve mně Kristus" (Gal 20,20).

Charakteristikou takovéto „učednické farnosti" jsou farníci, kteří nezůstávají jen součástí „zástupů" (tj. lidí očekávajících od Krista a církve pomoc), ale stávají se „učedníky" (tj. vydávají se na závaznou cestu následování Krista, kde se znovu a znovu také ptají „Kdo jsi, Pane?" a „Co ode mne očekáváš?"). Podívejme se dnes, jaké základní postoje v této oblasti je vhodné rozvíjet, a tak podstatně přispět k „reformě farnosti zdola" – od vlastního srdce.

- **Sloupy učednictví:** Zkus si zrevidovat, zda jsi již udělal onen důležitý krok ze „zástupů" k „učednictví" a ptej se, jak zralé jsou tvé učednické postoje. Zralost často rozpoznáš podle míry závaznosti ve čtyřech oblastech života učedníka – jak konkrétně a pravidelně se ti daří setrvávat (1) v každodenní chvíli tiché osobní modlitby, (2) ve vytrvalém zkoumání a rozjímání Písma, (3) v závazných vztazích v malé skupině a (4) v prohlubování spoluzodpovědnosti při vnímání potřeb farnosti i širší společnosti.
- **Kultivace postojů:** Z této revize pak vyvoď konkrétní závěry. Nejde o to stát se expertem v jakékoli z výše uvedených oblastí. Spíše zde platí biblický princip vyváženosti – „Toto je třeba dělat a tamto nezanedbávat" (Mt 23,23). Proto bude vhodné se zaměřit především na rozvinutí toho z oněch čtyřech „sloupů", který je zatím ve tvém životě nejchatrnější, a přitom ty ostatní tři nezanedbávat.
- **Jedinečnost a společenství:** Každý z nás je v Božích očích jedinečný a způsob našeho následování neopakovatelný. Proto je dobré, abychom vnímali a rozvíjeli své vlastní jedinečné osobní povolání a nesnažili se imitovat druhé (i kdyby to byli „služebníci pomazaní"). Tato jedinečnost se však bude zdravě rozvíjet jen v intenzivních osobních vztazích k ostatním bratřím a sestrám. Proto nalezení

pravidelného času a prostoru pro osobní sdílení, společnou modlitbu, četbu Písma a praktickou otevřenost potřebám okolí bývá klíčovým krokem na cestě učednické zralosti. Jsi-li „duchovní samotář“, zkus udělat pár krůčků do společenství. Musíš-li naopak být pořád jen s druhými, může být občasné „ticho pouště“ pro tebe tím pravým krokem dál.

- **Spirituality a farnost:** Možná, že tvůj duchovní život je inspirován některou z tradičních či nových spiritualit v církvi (nebo je díky nějaké špatné zkušenosti naopak vůči určitému křesťanskému proudu zablokován). Žiješ-li však ve farnosti, bude vždy na místě spolu s ostatními hledat onu nezbytnou „jednotu v rozmanitosti“, jak o ní svědčí již Nový zákon. Neboj se naplno žít (nebo naopak nežít) to, co tě oslovilo (nebo neoslovilo), avšak ne jako „jediný patent na život farnosti“. Spíše věrným rozvíjením svého osobního povolání a respektem vůči povolání druhých pomoz i ostatním žasnout nad pestrobarevností duchovního života, která pak může být základem plodné spolupráce.
- **Tříbarevná vyváženost:** Pomocí „tříbarevného kompasu“ (viz naše třetí přemítání) se pokus přispět k tomu, aby i v oblasti osobní spirituality byla ve farnosti rozvíjena vyváženost všech tří základních „vztahů“ učednické spirituality: otevřenost vůči dnešnímu světu a společnosti („zelená“), poslušnost vůči Božímu slovu v Bibli a Tradici („červená“) a prostor pro inspiraci Duchem v osobní modlitbě i uprostřed společenství („modrá“).

Otázky k zamyšlení či rozhovoru:

5.1 Jaké oslovení Ježíše v mém životě převažuje? Přání „Pane, ať vidím (ať slyším, ať je mi odpuštěno, ať se má moje rodina dobře, ať jsem uzdraven…)!“ nebo spíše otázka „Kdo jsi, Pane, a co ode mne očekáváš?“

5.2 Který ze čtyř „sloupů učednictví“ je v mém životě nejpevnější? Který naopak nejchatrnější? Co konkrétního udělám v příštích dnech, abych jej zpevnil a ty ostatní nezanedbával?

5.3 Jak mohu charakterizovat svoji osobní spiritualitu? Čím jsem ve své spiritualitě sycen? Co mě obohacuje? Co z toho mohu dále rozvinout? Kde jsem naopak inspirován něčím, co mi doposud není až tak vlastní? Co udělám pro to, abych to více integroval do života?

6. SPIRITUÁLNÍ INSPIROMAT

Jakými praktickými aktivitami lze ve farnosti vytvářet prostor pro růst oné „učednické spirituality“, o které jsme na tomto místě uvažovali v minulém přemítání? Jako soubor inspirativních nápadů pro tuto oblast dnes přinášíme další ze série našich „inspiromatů“.

Jestliže chceš přispět k rozvinutí parkety „učednické spirituality“ ve své farnosti jako celku, nemůžeš obejít vlastní osobní růst ke svatosti. Co takhle třeba:

1. *Osobní vztah ke Kristu:* Hledej nové příležitosti či nástroje k prohloubení svého osobního vztahu ke Kristu („Lectio divina“, „Denní tichá chvíle“, „Denní modlitba církve“, různé pomůcky k osobní četbě Písma, účast na různých rekolekcích či seminářích, prostor ticha k rozvoji vnitřní modlitby…).
2. *Učednické vztahy:* Hledej či rozvíjej příležitosti, jak svůj vztah ke Kristu sdílet s ostatními v konkrétních vztazích bratří a sester (účast na životě malého společenství, čas pro sdílení a modlitbu v rámci setkání různých skupin či týmů, rozvoj osobních přátelství…) či ve spoluzodpovědnosti za celou farnost (zpětná vazba pastorační radě či faráři, závazná spoluúčast na finančním zajištění…).
3. *Spiritualita všedního dne:* Prohlubuj svoji citlivost pro vnímání svého všedního dne (rodina, zaměstnání, škola, společnost, politika) ve světle víry a hledej způsoby, jak uprostřed těchto životních prostorů čerpat pro život z evangelia (střelné modlitby, symboly Kristovy přítomnosti v bytě jako např. ikona, kříž či svíce, osobní modlitba s novinami, chorobopisem dítěte či vlastním diářem...).
4. *Katecheze a vzdělávání:* Vzdělávej pravidelně v oblasti znalostí biblického poselství a nauky církve, a to na podobné úrovni, na jaké je tvé „světské“ vzdělání (kromě příslušně náročného uvedení do bible a pravidelného čtení bible by se středoškoláci mohli pokusit sami či ve skupině prostudovat nový Katechismus katolické církve, základáci Kompendium katechismu či něco podobného a vysokoškoláci by se měli zakousnout do dobře vybrané teologické literatury).

5. *Duchovní doprovázení:* Pokus se nalézt někoho zkušenějšího ve víře, kdo by tě mohl citlivě a pravidelně doprovázet skrze osobní rozhovor a žehnající modlitbu (např. v rámci pravidelného slavení svátosti smíření u stálého zpovědníka, ale ještě lépe v rámci odděleného rozhovoru o životě z víry – ať již se svým zpovědníkem či s někým jiným).
6. *Učednická smlouva*: Někomu může pomoci uzavřít před Hospodinem (či zároveň i před malou skupinou bratří a sester) jakousi „učednickou smlouvu“, ve které vyjádří ochotu k závaznému růstu ve všech čtyřech „sloupech učednictví“ (viz naše předchozí přemítání).

7. OBLÍBENI U VŠEHO LIDU: OTEVŘENÉ VZTAHY ANEB SOUNÁLEŽITOST

Dnes se podíváme na první ze tří klíčových „parket“ vnitřního života farnosti (**s**ounáležitost, **s**kupiny, **s**lužby), které vyrůstají z hluboké učednické **s**pirituality, o které jsme přemítali minule: na téma širokých a otevřených vztahů farníků mezi sebou a vztahů farnosti k širšímu okolí. V jádře zdravě se rozvíjející farnosti je vždy farní obec, která rozvíjí *sounáležitost* s lidmi dobré vůle žijícími v prostoru farnosti (diecéze, ekumeny, širší společnosti), protože farníci jsou „pospolu a oblíbeni u všeho lidu“ (Sk 2,44.47), a tak vědomě žijí jako součást stavby, jejímž „úhelným kamenem je sám Ježíš Kristus“ a „patří k Boží rodině“ (Ef 2,19-20).

V takovéto farnosti bude vždy přítomno tvůrčí napětí mezi „komunitním“ a „misijním“ rozměrem jejího života. Aby mohlo být dobře plněno poslání církve žít a sdílet evangelium s celým stvořením, musí zde být rozvíjen prostor intenzivních vztahů jednotlivých farníků a různých skupin mezi sebou navzájem. Toto vnitřní společenství farnosti se naopak nesmí soustředit jen na „shromažďování“ vlastních oveček a stát se tak soběstačnou „rodinkou“, ale zdravě poroste jen tehdy, pokud se bude neustále „rozptylovat“ do všech možných prostorů života na území, které jí bylo biskupem svěřeno.

Jaké charakteristiky jsou tedy typické pro farnost („farní obec“) vědomou si úkolu žít společné poslání na jí svěřeném území („územní farnost“) a vytvářet zázemí pro křesťanské poslání svých členů tam, kde žijí?

- **Láskyplné vztahy:** Uvnitř farní obce je přítomna atmosféra otevřenosti, vstřícnosti a vzájemné pohostinnosti, včetně schopnosti společně se smát, radovat se, sdílet obyčejné i slavnostní chvíle osobního života farníků i života farnosti jako celku, vzájemně si podat pomocnou ruku a otevřeně komunikovat na všech možných rovinách a napříč různými věkovými a zájmovými skupinami.
- **Identita farnosti:** Farní obec si je vědoma své identity jakožto eucharistického společenství Kristových učedníků a učednic. Svoji příslušnost k farní obci kromě společného slavení eucharistie farníci vyjadřují i nějakou přiměřenou praktickou formou (např. zápisem do farního registru). S tím může souviset více či méně výslovné vyjádření ochoty ke spoluzodpovědnosti za jednotu ve farnosti, k podílu na životě nějaké malé skupiny, k osobnímu učednickému růstu, ke službě přiměřené osobním darům a možnostem a k nějaké pravidelné formě finanční spoluúčasti.
- **Otevřenost navenek:** Takováto farnost se zároveň neuzavírá do sebe, ale navazuje a prohlubuje *kvalitní partnerské vztahy* také „navenek“ – s místní obcí, s ostatními křesťany v místě, se sousedními či dalšími farnostmi, s různými křesťanskými komunitami, se starousedlíky z Německa, či s centrálními úřady biskupství. Někde se tato otevřenost může projevit i v navázaném vzájemně podpůrném partnerství s nějakou farností, organizací či aktivitou jinde v diecézi či ve světě.
- **Tříbarevná vyváženost:** V takovéto farní obci je tedy rozvíjena vyváženost všech tří základních „ingrediencí“ křesťanské lásky: citu pro spravedlnost (v naší barevné symbolice, viz naše třetí přemítání, barva „zelená“), ochoty k pravdivosti („červená“) a postoje milosrdenství („modrá“).

Otázky k zamyšlení či rozhovoru:

7.1 Co si jako první vybavím, vysloví-li někdo název farnosti, ve které žiji či se kterou spolupracuji? Území? Kostel? Faru? Skupinu lidí v kostele? Společenství s určitým posláním? Nějakou aktivitu? Pastorační strukturu? Faráře? Něco jiného?

7.2 Jaký pocit ve mně vyplave, myslím-li na to, co se mi vybavuje? Jak dalece se s „touto“ farností mohu osobně ztotožnit jako s „mojí“ farností? Čím je toto (ne)ztotožnění se dané? Bydlištěm? Osobními vztahy? Zkušeností účasti na společném poslání?

7.3 Co já osobně mohou dělat pro to, aby moje farnost vrůstala do výše naznačených rozměrů života „farní obce“? Koho z farníků či z vedení farnosti mohu příští týden navštívit či pozvat na oběd? Jak mohu dát najevo svoji přináležitost k farnosti? Co mohu dělat pro propojení farnosti s širším celkem?

8. SPOLEČENSKÝ INSPIROMAT

V návaznosti na téma předchozí části našeho seriálu, „sounáležitost“, dnes opět přinášíme hrst praktických inspirací k rozvinutí tohoto rozměru života farnosti.

Láskyplné vztahy: Láskyplné vztahy mezi farníky navzájem nesené otevřenou komunikací okořeněnou přátelským, nesarkastickým humorem jsou jednou z nejzřetelnějších známek zdravě se rozvíjející farní obce.

1. Kolik lidí z farnosti znáš jménem? Zkus se po každé nedělní bohoslužbě seznámit s alespoň jedním, pro tebe doposud neznámým návštěvníkem vašeho kostela. Prostě se mu či jí představ a zeptej na jméno. Někteří starší lidé za tento zájem o ně mohou být nesmírně vděčni.

2. Skvělou příležitostí k prohloubení vztahů je společné slavení různých životních jubileí či společné jídlo vůbec. Co takhle sem tam pozvat na kávu, čaj či dokonce oběd či večeři nejen pana faráře, ale také jiné členy farního společenství, se kterými se zatím příliš osobně neznáš? A co takhle nabídka malého občerstvení po nedělní bohoslužbě?

3. Doba, kterou potřebuje člověk, který v kostele nikoho nezná, aby se po bohoslužbě nepozorovaně "vypařil", se odhaduje tak na tři minuty. Proto v některých farnostech platí tzv. "pravidlo tří minut", které zaběhlým farníkům doporučuje, aby se po tři minuty po doznění závěrečného zpěvu nebavili s nikým známým, a tak byli volni pro ty, kteří by rádi nějaký kontakt navázali, ale nikoho příliš neznají a nejsou dostatečně smělí na to, aby se "vtírali" do často velmi uzavřených diskusních "klanů".

4. Přicházej s různými iniciativami a nápady, které mohou dávat dohromady farníky různého věku či zaměření: společné poutě či výlety, výpravy za kulturou či sportem, společné aktivní sportování, farní víkendy, farní dny, plesy, oslavy, zabijačka či dokonce farní dovolená.

5. Pomoz faráři vytvořit farní kartotéku, která umožní mít při důležitých momentech života farnosti písemný či e-mailový kontakt s těmi farníky, kteří budou souhlasit se zanesením svých dat do tohoto registru, mít přehled o důležitých životních jubileích a v neposlední řadě může být určitým malým krůčkem k podpoření zdravého pocitu sounáležitosti farní obce jako konkrétního společenství věřících.

Širší společnost: Hluboké osobní vztahy uvnitř farní obce by nutně vedly k sektářskému postoji, pokud bychom zároveň nežili otevřené vztahy s širší společností žijící na území farnosti, místního regionu, diecéze a ve všech dalších životních prostorech farníků.

1. *Obec*: Kromě solidních apolitických vztahů rozvíjených mezi farářem, ředitelem farní charity a klíčovými představiteli místní obce či obcí (starosta, vedoucí knihovny, ředitelé škol, představitelé kultury, klíčoví pracovníci v sociálních službách apod.) je životně důležité, aby i jednotliví farníci či různé jejich skupiny byli v živém a přirozeném kontaktu s nejrůznějšími složkami místní občanské společnosti (školství, zdravotnictví, kultura, sport, sociální služby apod.).

2. *Ekumena*: Je skvělé pravidelné setkávání vedoucích místních církví, ale bez osobních přátelství rozvíjených mezi farníky a ostatními křesťany v místě by jen toto neneslo trvalé ovoce.

3. *Diecéze*: Mohou existovat různá formální partnerství a spolupráce mezi farnostmi v diecézi či i za jejími hranicemi, avšak ta opět volají po doplnění sítí osobních vztahů a přátelství mezi jednotlivými křesťany, malými skupinami či hnutími.

4. *Světová církev*: Je skvělé, když se povede rozšířit tyto vztahy i za hranice naší české kotlinky, např. do Německa, ale i dále, dokonce třeba i do zámoří. E-mailová či korespondenční výměna může předcházet osobním setkáním a výpravám sice ne "za hranice snů", ale třeba za hranice naší poměrně limitované zkušenosti české či evropské církve. Co třeba sehnat nějaku družební farnost např. ve Francii, v Africe, v Irsku či Velké Británii?

5. *Přátelé*: Různé výzkumy ukazují, že většinou platí, že čím déle je člověk křesťanem, tím méně má nevěřících přátel. Proto je životně důležité, když i přes veškeré nadšení pro Krista a nasazení v církvi dále vědomě rozvíjíme kontakty a udržujeme živé vztahy s nevěřícími přáteli. Nejen kvůli případnému svědectví o Kristu, ale také abychom mohli autenticky žít ono koncilní "radost a naděje, bolest a úzkost tohoto světa jsou radostí a nadějí, bolestí a úzkostí učedníků Kristových" (GS 1).

9. ÚDY TĚLA KRISTOVA: OSOBNÍ VZTAHY ANEB SKUPINY

Abychom ve farnosti byli schopni žít otevřené láskyplné vztahy a prohlubovat sounáležitost s širokými okruhy širší církve a společnosti, je třeba také vytvářet prostory, kde tyto vztahy můžeme žít na velmi osobní rovině, v malých skupinách, doslova „tváří v tvář“. Ve zdravě se rozvíjející farnosti se proto farníci setkávají v učednických ***s**kupinách*, jejichž členové jsou živými „údy těla Kristova“ (1 Kor 12,27), a tak se připojují ke Kristu, který řekl: „Kde jsou dva nebo tři shromážděni v mém jménu, tam jsem já uprostřed nich“ (Mt 18,20).

Podívejme se dnes proto, jaké základní postoje slouží rozvoji těchto malých osobních skupin ve farnosti, která se tak stává „komunitou komunit“, ze kterých se učíme plodným vztahům i navenek:

- **Malé skupiny:** Velká část farníků v takovéto farnosti patří zároveň do nějaké menší skupiny křesťanů, formální či neformální, kde je možné sdílet osobní vztahy, starosti a radosti, kde se lidé znají jménem, kde mohou velmi konkrétně prožívat své zakořenění do těla Kristova a kde mohou nalézat podporu pro žití a hlásání evangelia ve svém okolí. Teprve v takovýchto skupinách (ať už jsou spíše modlitební, studijní či pracovní) se mohou naše vztahy rozvíjet do hloubky, můžeme procházet nutnými obdobími zrání skrze krize a ocenit jedinečné vklady každého člena skupiny.
- **Rozmanitost skupin:** Malé skupiny ve farnosti nemusejí mít všechny stejný charakter (i když se lze inspirovat od některých pastoračních směrů, které zdůrazňují důležitost některého ze specifických typů skupin, jako např. „modlitební společenství“, „evangelizační buňky“ či „učednické skupiny“). Nejde ani tak o jeden způsob setkávání, jako o společný jmenovatel tohoto setkávání, kterým je víceméně pravidelná účast na vztahově dostatečně přehledné skupině po delší čas.
- **Dočasné účelové skupiny:** Pro některé farníky není schůdná závazná účast po dlouhé měsíce, ale často lze skrze intenzivní pravidelnou účast na každotýdenním setkávání malé skupiny např. během tří měsíců trvání nějakého časově omezeného programu (semináře, vzdělávání, společné četby apod.) objevit alespoň něco s darů dlouhodobých závazných skupin (a často z takovéto intenzivní, ale časově omezené zkušenosti nějaká dlouhodobá skupinka následně vznikne).
- **Vedení malých skupin:** Některé skupiny vyžadují doprovázení zkušenějšími křesťany (nejlépe dvojicí křesťanů, kteří se vzájemně doplňují), kteří k tomu byli také zvlášť formováni (např. skrze nějaký kurz pro animátory či vedoucí), jiné skupiny preferují střídání se v roli vedoucích (např. podle toho, u koho doma se zrovna skupina sešla), další to různě kombinují. V každém případě je vhodné, aby byl pro moderování konkrétního setkání či dlouhodobější doprovázení skupiny někdo určen a zároveň aby byl tento průvodce v kontaktu s vedením farnosti (přinejmenším kvůli koordinaci služby skupiny navenek, ale také kvůli případné duchovní či praktické podpoře).
- **Komunitní rozměr jiných setkávání:** I když nelze očekávat, že by všichni z farnosti byli „doma“ v některé z malých skupin, lze tento rozměr osobních vztahů v malé komunitě citlivým doprovázením prohlubovat i v rámci různých příležitostných setkání (viz např. zkušenost se specificky moderovanými synodními skupinkami). Je také vhodné, aby byla ve farnosti jednou za čas vytvořena příležitost k setkání se všech malých skupin scházejících se na území farnosti s možností výměny zkušeností a společného slavení.
- **Tříbarevná vyváženost:** Pomocí „tříbarevného kompasu“ (viz naše třetí přemítání) se pokus přispět k tomu, aby i v životě a náplni setkávání malých skupin farnost směřovala k rovnováze mezi „hlavou“ (studium Písma, reflexe, diskuse; „zelená“ oblast), „srdcem“ (modlitba, sdílení, vztahy; „modrá“) a „rukou“ (vzájemná pomoc, společná služba pro farnost jako celek; „červená“).

Otázky k zamyšlení či rozhovoru:

9.1 Stojím spíše v zástupu kolem Ježíše (v anonymním „shromáždění“ farnosti), nebo jsem zároveň také součástí nějakého učednického společenství? Pokud nejsem, kde se k němu mohu připojit?

9.2 Na co se především zaměřuje moje malá skupina, ke které přináležím? Které ze tří „barev“ (reflexe, vztahy, služba) v ní především rozvíjíme? Není před námi čas, kdy jsme zváni rozvinout i ty „barvy“, které zatím nepřicházely tolik ke slovu?

9.3 Jaké prostory společného růstu mám k dispozici? Jsou tyto vztahy dostatečně závazné, aby umožnily růst, nebo jsou jen postavené na mojí momentální potřebě či náladě? Co mohu udělat pro nalezení či prohloubení malé skupiny, která by svým členům umožnila učednický růst?

10. KOMUNITOTVORNÝ INSPIROMAT

Jakými praktickými aktivitami lze ve farnosti vytvářet prostor pro růst života v malých skupinách, o kterých jsme uvažovali v minulém přemítání? Opět přinášíme další ze série našich „inspiromatů“.

Vrůstání do Kristovy svatosti (***s**piritualita*) a láskyplné vztahy (***s**ounáležitost*) je jako mostem propojené skrze tvoji přináležitost k nějaké malé ***s**kupině*. Jak toto propojení např. podpořit?

1. *Růst zdola a koordinace:* Ne vše musí být zakládáno "shora", od faráře či dalších pastoračních "profesionálů". Spoustu komunitotvorných aktivit se může a má dít spontánně, přímo "na základně". Je však dobré, když existuje vzájemná komunikace a zasíťování různých skupin ve farnosti, např. mimo jiného pomocí vývěsek, farního listu či webových stránek farnosti.
2. *Vytvoření vlastní skupiny:* Jestliže nemáš žádné zázemí v takové skupině křesťanů, která umožňuje rozvoj osobních vztahů, zkus ve farnosti podobnou skupinu najít a připojit se k ní nebo sám či sama s takovouto skupinou začni. Třeba tím, že jednoho či dva další farníky pozveš k sobě domů ke čtení Písma, modlitbě, studiu katechismu či ke sdílení života z víry. Pro začátek můžete přizvat někoho zkušenějšího, kdo vám s „rozjezdem“ skupinky pomůže.
3. *Propojování různorodosti:* Malé skupiny mohou ve farnosti sloužit jako překlenovací mosty mezi různými spiritualitami a přispět tak k životu, který by čerpal z bohatství tradičních i nově oběvivších se pokladů evangelia a církve (osobní kontakty, účast na různých nabídkách „odvedle“, čerpání z bohatství tradičních i nových komunit v církvi návštěvou jejich programů…).
4. *Nabídka spolupráce:* Pokud se pravidelně s ostatními již delší dobu scházíš k modlitbě či čtení Písma, můžete se společně ptát, jestli vaše skupina kromě jejího základního podpůrného či formačního poslání není také povolána mít ve farnosti účast na nějaké konkrétní pastorační či charitativní službě. Můžete např. nabídnout vedení farnosti spolupráci na zajištění různých učednických či diakonických aktivit (seminářů, víkendů, vzdělávání, setkání, adorací, služby lidem z ulice, liturgických služeb apod.), a to jak skrze týlovou službu (organizační zajištění akce, bohoslužby či vzdělávacího cyklu), tak také službu vysloveně pastorační (osobní svědectví, vedení skupinky či modlitby, vedení chval apod.).
5. *Duchovní rozměr setkávání:* Můžete se také pokusit např. do setkávání pastorační a ekonomické rady či jiných pracovních týmů vnášet rozměr tvůrčí modlitby a duchovního rozlišování (z počátku třeba skrze vytrvalou osobní modlitbu za tato setkání, později – spolu s dalšími – také např. nabídkou přípravy modlitební části daného setkání či přivlastnění si metodiky duchovního rozlišování se synodních skupinek). Můžeš se pokusit vnášet určitý rozměr společné modlitby do jakéhokoli typu setkávání ve farnosti, využívat různé příležitosti ke společné reflexi Písma a spolu s ostatními hledat příležitosti k osobnímu sdílení života z víry.
6. *Prosté služby:* Je ovšem skvělé, když menší skupiny ve farnosti se třeba na střídačku také podílejí i na takových „obyčejných“ službách, jako je úklid kostela či fary, přípravě jídla pro lidi bez domova či sekání farní zahrady apod. Při obyčejné práci často prožíváme neobyčejné vztahy.

11. SPOLUPRACOVNÍCI NA BOŽÍM DÍLE: SPOLUPRÁCE ANEB SLUŽBY

V tomto a příštím přemítání nás čeká uvažování o poslední z klíčových „parket“ vnitřního života farnosti nazvané „služby na základě darů“. V jádře zdravě se rozvíjející farnosti je vždy farní obec rozvíjející mnohotvárnou spolupráci v Ježíšově jménu na základě různosti darů, jejíž členové jsou „*spolupracovníci na Božím díle*“ (1 Kor 3,9), a tak se připojují ke Kristu, který řekl: „*Kdo přijme jedno z takových dětí v mém jménu, přijímá mne*“ (Mk 9,37).

Podobně jako u parkety „sounáležitost“, i zde jde jak o „vnitřní“, tak o „vnější“ rozměr spolupráce na růstu Božího království. Jaké charakteristiky jsou typické pro takto zralou farní obec prakticky rozvíjející fakt, že „každému je dán zvláštní projev Ducha, aby mohl být prospěšný“ (1 Kor 12,7)?

- **Služba na základě darů:** Velká část členů farní obce jsou to lidé žijící v souladu se svým duchovním obdarováním a přirozenými schopnostmi, a proto také ve farnosti i v dalších svých životních prostorech (rodina, zaměstnání, škola, zábava, kultura, politika...) dávají tyto dary a schopnosti do služby rozvoje Božího království právě tam, kde k tomu jsou uschopněni.
- **Propojení s liturgií a modlitbou:** Ve farnosti jsou pravidelné příležitosti k liturgickému slavení pověření k jednotlivým službám, stejně jako jsou podporovány příležitosti k přímluvným modlitbám za požehnání pro konkrétní služby (např. povzbuzování starých a nemocných k přímluvě za konkrétní služby a projekty).
- **Rozlišování při rozvoji služeb:** Farnost své povolání ke konkrétním službám nerozlišuje jen podle toho, jaké jsou v obci potřeby, ani pouze podle toho, co farníky baví, ale na základě citlivého vnímání tvůrčího napětí mezi zakoušenými potřebami, přijatými obdarováními a přirozenými možnostmi.
- **Prostory k rozlišování a růstu:** K tomuto rozlišování a k praktické formaci ke službě jsou ve farnosti pravidelně vytvářeny prostory, kde je nabízeno potřebné osobní i týmové poradenství pomáhající nalézt, uplatnit a dále rozvíjet obdarování a schopnosti jednotlivých farníků i různých farních skupin (např. různé formační semináře, semináře o rozlišování duchovních darů a povolání, prostor svobody pro experimentování v různých službách či osobní supervize a doprovázení v terénu apod.).
- **Partnerská spolupráce:** Ve farnosti existuje zásadní otevřenost jednotlivých farníků či celých skupin ke spolupráci s dalšími lidmi, projekty či organizacemi uvnitř i vně farnosti (oblasti ekumeny, kultury, neziskovek, politiky, charity apod.), kteří jsou ochotni spolupracovat na společném dobru na základě vzájemného doplnění se vlastních specifických obdarování a schopností všech zúčastněných.
- **Tříbarevná zralost služebníků:** Jednotliví spolupracovníci jsou postupně a cíleně doprovázeni a také rostou ve zralé osobnosti charakterizované vyvážeností mezi reflexivní stránkou služby (zelená), citově-vztahovou stránkou služby (modrá) a činnou stránkou služby (červená).
- **Tříbarevné spektrum darů:** Ve farnosti jako celku je přítomna otevřenost a vytvářen prostor pro celé spektrum darů: jak pro přirozené („zelené“, „stvořitelské“) dary či schopnosti (např. dary kreativity, muzikálnosti, moudrosti, poznání, pohostinnosti, zručnosti apod.), pro více činorodé („červené“, „kristovské“) služebné dary (např. dar prosté služby, osobní asistence, činného milosrdenství, pastýřského vedení, poradenství, organizování, evangelizace, vyučování apod.), tak i pro výrazněji charismatické („modré“, „duchovní“) dary (např. dar chtěné chudoby, celibátu, modlitby za uzdravení, modlitby v jazycích, rozlišování duchů, proroctví apod.).

Otázky k zamyšlení či rozhovoru:

11.1 Jaká je moje představa o „ideálním faráři“? Blíží se spíše představě všestranného supermana, který umí všechno, nebo obrazu člověka schopného nechat silnými stránkami ostatních nechat ve společné službě doplňovat to, co jemu samotnému chybí?

11.2 Jak se ve své osobním životě a službě doplňuji s ostatními? Jaké pozitivní či negativní zkušenosti s „týmovou spoluprací“ si nesu z rodinného či pracovního života? Jak ovlivňují mé zapojení se ve farnosti?

11.3 Jaké jsou mé osobní (1) duchovní dary, (2) touhy srdce či přirozené sklony, (3) přirozené schopnosti a talenty, (4) osobnostní temperament a (5) zkušenosti a znalosti? Jaká služba pro Boží království odpovídá souhrnu tohoto všeho? Jakým způsobem se tuto službu snažím realizovat? Jakou k tomu dostávám či nedostávám podporu ve své farnosti? Jak tuto podporu hledám či využívám?

12. TÝMOTVORNÝ INSPIROMAT

Dnes nás čeká poslední z našich „inspiromatů“, tentokrát přinášející hrst praktických nápadů, jak je možné i z pozice „obyčejného“ farníka rozvíjet onu poslední „parketu“ vnitřního života farnosti, kterou jsme v minulém díle našeho přemítání o farnosti nazvali „spolupráce na Božím díle“.

Služby odpovídající darům: Spolupráce ve farnosti přispívá k růstu jedině tehdy, když farníci i farář objevují své vlastní dary a schopnosti a začleňují je do celkového poslání farnosti.

1. *Dary a potřeby*: Ptej se sebe i druhých, ve kterých „parketách“ (oblastech života a služby farnosti) se tam vnímané potřeby setkávají s tvými dary, sklony, schopnostmi, temperamentem a zkušenostmi. Tam pak nabídni pomoc či spolupráci svému faráři ve stávajících službách nebo (po poradě s ním a podpořen modlitbou svého domácího společenství) v té oblasti rozviň nějakou novou službu.
2. *Odvaha k týmovosti*: Hledej pro tyto služby spřízněné duše, které by s tebou hned od počátku tvořily (alespoň dvoučlenný) „učednický tým“. Takovýto tým je přirozeným prostorem vzájemného učení se, korigování a povzbuzování. Po možná nadšených počátcích vydrž krizi, která zákonitě po nějakém čase přichází a umožňuje tak další spolupráci založit na mnohem pevnějším základě.
3. *Výchova učedníků*: Pokud nějakou službu ve farnosti již zastáváš a tvé dary a schopnosti jí odpovídají, vychovávej si pomalu své nástupce, kteří by se od tebe již nyní mohli učit, spolupracovat s tebou a kterým bys svoji zodpovědnost časem mohl či mohla předat.

Motivace a formace: Spolupráce v pastoraci se daří, když je nesená srdcem služebníka inspirovaného životem Trojice, ale zároveň je také výsledkem trpělivého učení se spolupracovat jedni s druhými.

4. *Inspirace*: Nech se inspirovat z Písma (Boží Trojice, tým učedníků Kristových, prvotní církev), z přírody (vzájemné doplňování se částic, funkcí či orgánu v lidském těle) či ze společnosti (vzájemná odkázanost a vztahovost jako základní forma společenských vztahů) a nech tak případně léčit tendenci „starého člověka“ k soběstačnosti a individualismu (pokušení být „sám voják v poli“ – ten to zdánlivě zvládne rychleji a lépe než těžkopádná rota) nebo k rezignaci na týmovou spolupráci (pokušení „hodit flintu do žita“ po prvních neúspěších a zjištěních, že „to neumíme“).
5. *Experimentování*: Neboj se „bezpečně experimentovat“ (tj. v těsném doprovázení někým zkušenějším se pouštět i do pro tebe zatím nových věcí) a učit se tak „za pochodu“. Často jen takto, „naostro“ či „v terénu“, odkryješ, které dary a schopnosti v tobě dřímají a které formy vzdělání, četby či praktické formace pro svoji další službu potřebuješ. Jestliže tvé služba nenese ovoce nebo se v ní dlouhodobě trápíš, zvaž, zda jsi k ní příslušně obdarován, a tudíž i povolán.
6. *Doprovázení*: Své hledání a pokusy pravidelně konzultuj s někým zkušenějším v pastoraci, komu důvěřuješ, a dodržuj tak zásadu vykazatelnosti ve službě (pastorační poradenství, duchovní doprovázení). Pokud nikoho takového nenajdeš ve své farnosti, neboj se za ním občas zajet i někam dál či s ním být navíc v telefonním či písemném kontaktu.

Spolupráce mezi skupinami: Spolupráce uvnitř farní obce přirozeně volá po ochotě farnosti spolupracovat s ostatními farnostmi, komunitami, obcemi či neziskovkami.

7. *Farní skupiny*: Vnímej ve své vlastní farní obci specifické dary a povolání jednotlivých skupin, společenství, komunit či hnutí a pokoušej se je respektovat, oceňovat a využívat jejich služby. Tak můžeš pomoci připravit půdu pro vzájemné doplnění se a spolupráci těchto skupin na společném poslání farnosti.
8. *Širší zapojení se*: Pokud to nevidíš jako své specifické povolání, nevěnuj všechen svůj čas službě „uvnitř“ farnosti, ale udržuj a rozvíjej partnerskou spolupráci i v širší církvi (Charita, řehole, hnutí, komunity, diecéze, ostatní církve), v místní obci (místní politika, kultura, sociální služby, školství, zdravotnictví), ve světě rodiny a práce (vlastní rodina, zaměstnání, škola, sponzoring) či v neziskovém sektoru (mateřská centra, dobrovolnická centra, místní kluby) apod.

9. *Partnerská spolupráce*: Všímej si možností, kde tvé osobní zapojení se v takovýchto aktivitách může přerůst v širší institucionalizovanou spolupráci (např. skrze zapojení se do komunitního plánování sociálních služeb, spolupráci v oblasti kultury, vzdělávání apod.). V takovém případě se pokus zprostředkovat navázání trvalejší a hlubší spolupráce mezi svojí farností a některými z těchto organizací.

13. ZJEVENÍ TROJICE: LITURGIE ANEB SLAVENÍ

Prvním z „velké trojky" hlavních úkolů každé zdravé farnosti je ***s**lavení* liturgie, posledním koncilem považované za „zdroj" i „vrchol" celého života církve. Zdravě se rozvíjející farnost proto touží stávat se stále hlouběji *„živou, svatou, Bohu milou obětí"* (Řím 12,1), a tak se připojovat k sebeobětujícímu se Kristu, který řekl: *„Toto je mé tělo… Toto je má krev"* (Mk 14,22.24).

Papež Jan Pavel II. ve své encyklice *Ecclesia de eucharistia* napsal, že církev se „rodí z eucharistie". Avšak také zde píše, že eucharistie je zas naopak „epifanií" (zjevením, vyjádřením) života místní církve. Jestliže si navíc uvědomíme, že církev je povolána být „ikonou Trojice", obrazem trojjediného Boha (Božím lidem, tělem Kristovým a chrámem Ducha), pak i slavení liturgie v naší farnosti by mělo být privilegovaným místem „zjevení Trojice", tohoto navenek radikálně otevřeného prostoru lásky sjednocující v dokonalé harmonii pestrost jedinečných a svébytných vztahů.

Účelem tohoto našeho přemítání není pouštět se dnes do žhavých otázek vývoje liturgie. Mnohé z toho na místní úrovni nevyřešíme. Avšak můžeme si zde ve světle povolání farnosti být i při liturgii „ikonou" či „zjevením" Trojice uvést alespoň několik obecnějších podnětů pro společnou i osobní liturgickou praxi.

▪ **Podporuj rozvoj nedělní liturgie k větší pestrosti forem:** Zkus hledat způsoby, jak své farnosti i svému faráři pomoci v aktivním spoluutváření prostoru pro „harmonickou pestrost" při liturgii, zvláště při slavení nedělní eucharistie (např. skrze postoje a symboly, způsoby přijímání, zapojení farníků do liturgických služeb, způsoby zapojení dětí a mládeže, různé styly liturgické hudby apod.).
▪ **Pomoz rozvíjet bohatý liturgický život farnosti:** Toto vše často ovšem nelze „vtěsnat" do jediné hodiny nedělní mše. Proto také zkus napomoci k rozvoji dalších pestrých forem liturgie, mší pro různé skupiny farníků, modlitebních setkání, chval, adorací, žehnání, pobožností apod. Právě osvojení si základních „tanečních kroků" tvůrčí společné modlitby v rodinách, malých skupinách a dalších prostředích je nejspíše nutným předpokladem a nejjistější cestou ke zvládnutí vrcholných „tanečních figur" nedělní eucharistie.
▪ **Zaujmi citlivý postoj naslouchající lásky:** Vytvořit v jedné farnosti takovéto prostředí „harmonické pestrosti" není vůbec jednoduché. Někdy právě při snaze o rozvinutí liturgie vstřícné i vůči jiným formám, než byla farnost (či spíše její do kostela stále ještě chodící část) po léta zvyklá, jsou ve své víře či v přináležitosti k farnosti znejistěni právě ti, kteří nesli „horko a tíhu dne" posledních desetiletí. Takoví lidé jsou často schopni tolerovat a třeba i osobně podpořit hodně nové věci, avšak nesmí získat dojem, že oni už (se svým „starým" přístupem) nemají ve farnosti místo nebo že to všechno bylo „celé špatně".
▪ **Hledej „tříbarevnou" vyváženost:** Zkus se varovat posuzování liturgie jen a jen svými vlastními „barevnými brýlemi" a i zde používej „tříbarevný kompas" (viz třetí přemítání). Můžeš pak s jeho pomocí napomoci k tomu, aby při rozvoji liturgie ve farnosti byla přítomna trvalá snaha o celkovou rovnováhu mezi tvůrčím rozvinutím přirozené řeči symbolů, gest a estetiky prostoru („zelená"), jasnou evangelijní zvěstí o Kristu („červená") a Duchem naplněnou chválou, zpěvem, společnou modlitbou a sdílením („modrá").
▪ **Přispívej k tanci farnosti po celém tanečním parketu:** Často farnost prožije podstatný posun v kvalitě slavení liturgie teprve tehdy, když zakusí podstatné posuny v kvalitě prožívání i v ostatních klíčových oblastech svého života a služby. Proto se také snaž různým způsobem přispívat k tomu, aby tvoje farnost zdokonalovala své taneční umění ve všech oblastech svého „tanečního parketu" a pomoz hledat cesty, jak se tyto oblasti mohou prolnout se slavením liturgie.

Otázky k zamyšlení či k rozhovoru:

13.1 Jak konkrétní liturgické projevy a formy přispívají ke „zjevení Trojice“ uprostřed naší farnosti? Co v tomto světle můžeme rozvinout či změnit? Jak k tomu mohu přispět? S kým se poradím?

13.2 Kde naše farnost prožívá největší požehnání v oblasti liturgie? Jak bychom toto požehnání mohli dále rozvíjet a navazovat tak na dary, které zde farnost dostala? Co pro to mohu udělat? Do kdy?

13.3 Kde je u nás v oblasti liturgie cítit nějaké napětí či hořkost? Neexistují zde skupiny, které se musí trvale přizpůsobovat zaběhnutému stylu a na mši se proto necítí „doma“ (nebo tam ani nejsou)?

14. LITURGICKÝ INSPIROMAT

Dnes nabízíme další inspiromat, tentokrát navazující na minulé téma liturgie. Předestřený seznam podnětů se na liturgii dívá především z pohledu farníků, takže zde nečekejte žádnou „kuchařku“ pro faráře. Navíc prosím, používejte tento nástroj střízlivě a moudře, nikoho s ním nemlaťte po hlavě, vstupujeme zde totiž na někdy podivně „třaskavou“ půdu celocírkevních sporů o podobu liturgie.

Je samozřejmé, že jakýkoli plodný rozhovor o těchto tématech předpokládá, že se děje v klimatu vzájemného respektu a naslouchání. V tom případě pak hledání vhodných přístupů ke slavení liturgie může být důležitým nástrojem jejího dalšího růstu. Pokud však toto chybí, varuji před jakýmikoli snahami o hlubší liturgické „reformy“ (ať už „zdola“ či „shora“).

1. *Formace:* Ochota studovat smysl liturgie (podpořená např. vytvořením liturgické skupiny studující úvod k misálu) a citlivá odvaha své poznatky diskutovat s farářem a předávat ve svém okolí (např. články ve farním věstníku, rozhovory s přáteli, katecheze ve skupinkách apod.).
2. *Skupiny:* Spolupráce na přípravě (např. sobotních) mší pro různé skupiny farníků a na různých místech (děti, mládež, senioři, rodiny…), které mohou zprostředkovat dobrou zkušenost pro slavení neděle; tyto skupiny pak také mohou pomáhat s přípravou některých částí nedělní mše.
3. *Děti:* Iniciace rozhovoru mezi rodiči, katechety a farářem o způsobech zapojení dětí a mládeže do slavení eucharistie (dětem vstřícné prostředí, slůvko katechety v rámci kázání kněze, katecheze během bohoslužby slova v odděleném prostoru, služba hlídání dětí, zapojení dětí do nesení darů, využití mladých k různým kreativním vstupům do kázání, přímluv či přípravy darů).
4. *Modlitba:* Pomoc při organizaci modlitebních setkání, večerů chval, adorací, žehnání, pobožností, modlitby breviáře, modlitby růžence apod., kde lze získat zkušenost osobní (spontánní i formální) společné modlitby nesoucí pak i nedělní slavení.
5. *Zpětná vazba:* Citlivá odvaha k podávání zpětné vazby faráři ohledně jeho způsobu předsedání slavení liturgie, případně k jeho kazatelskému projevu (totéž se může týkat i dalších služeb).
6. *Služby:* Ochota k zapojení se a k formaci pro různé liturgické služby, které zrcadlí pestrost Božího lidu (čtení lekcí, přednášení přímluv, doprovodný zpěv či hudba, schola, přinášení darů, liturgická sbírka, podávání přijímání, služba u vchodu apod.).
7. *Hudba:* Rozhovor mezi muzikanty a farářem o různých stylech liturgické hudby a možnostech jejího zapojení do slavení nedělní eucharistie (se samozřejmým předpokladem práce na její kvalitě), včetně dalších využití hudby v kostele (např. tichá varhanní nebo reprodukovaná hudba v době scházení se ke mši umožňující vytvoření vstřícné atmosféry přípravy ke slavení).
8. *Přímluvy:* Nalezení způsobu, jak mešní přímluvy propojit s konkrétním životem a službou farnosti (někde se osvědčila např. tzv. „otevřená“ kniha přímluv, do které každý může přede mší na stolku s dary připsat to, za co by se chtěl spolu s celou farností v mešních přímluvách modlit).
9. *Společenství:* Rozvinutí různých komunitotvorných prvků při mši (např. vítání před kostelem či ve vchodovém prostoru, pozornost vůči osamělým lidem při pozdravení pokoje i po mši, prožívání přijímání jako chvíle vedoucí k přijetí Krista i bližního vyjádřená i navenek apod.).
10. *Přijímání:* Rozhovor o různých způsobech přijímání, jako např. přijímání ve dvojstupu (symbol putujícího Božího lidu), přijímání na různých místech kostela (symbol velkého společenství složeného ze společenství menších) či přijímání v půlkruhu (symbol jednoho společenství kolem stolu Páně) nebo různé způsoby podávání pod obojí způsobou (možnosti napití z kalicha).

11. *Ohlášky:* Pomoc při přípravě ohlášek včetně podílu různých lidí na jejich prezentaci, které se tak mohou stát (nutně časově omezeným) prostorem symbolicky zrcadlícím život a službu farnosti (na podrobnosti je třeba odkazovat do farního věstníku).
12. *Po bohoslužbě:* Pomoc při přípravě pohostinného prostoru po skončení bohoslužby umožňujícího rozvinutí dalších přirozených kontaktů, včetně přijetí náhodných návštěvníků či hledajících (např. tzv. „pravidlo tří minut“, kdy se po tuto dobu po skončení mše nikdo z farnosti nebaví s nikým, koho dobře zná, aby byl volný pro kontakt s ostatními; nabídka kafe či čaje „na stojáka“ před kostelem či v předsíni; pozvánka ke společnému jídlu při zvláštních příležitostech nebo pro určité skupiny lidí).

15. VYCHÁZEJÍCÍ JITŘENKA: DIAKONIE ANEB SOLIDARITA

Od této části našeho přemítání se budeme postupně věnovat jednotlivým „parketám“ našeho farního tanečního parketu, a to vždy ve dvou souvisejících částech: Nejprve tu kterou parketu podrobněji popíšeme a načrtneme možné směry jejího rozvoje, poté v dalším přemítání nabídneme pár podnětů do praxe života a služby farnosti v té které oblasti („inspiromat“). Dnes se podíváme na poslední z „velké trojky“ (*leitúrgia*, *martyria*, *diakonia*), které se věnuje i papež Benedikt ve své první encyklice *Deus caritas est*. Zde např. čteme:

„Niterná povaha církve (v DCE č. 20 papež mluví o *koinónia*, společenství; pozn. P. H.) se vyjadřuje v trojím úkolu: zvěstování Božího slova (*kérygma – martyria*), slavení svátostí (*leitúrgia*), služba lásky – caritas (*diakonia*). Jedná se o úkoly, které se vzájemně podmiňují a které od sebe nelze oddělovat. Charita není pro církev určitým druhem společensky prospěšné činnosti, kterou by mohla přenechat někomu jinému, protože patří k její vlastní povaze a představuje neodmyslitelný výraz její vlastní esence“ (DCE 25a). Dále pak znovu zdůrazňuje, že „skutečným subjektem různých katolických organizací, které se věnují charitativnímu dílu, je sama církev, a to na všech úrovních, *počínaje farnostmi*, přes partikulární církve, až po církev universální“ (DCE 32).

Nelze zde rozebírat biblické poselství o Bohu, *„Otci sirotků a obhájci vdov“* (Ž 68,6). Avšak odkryjme již ve Starém zákoně, že poslání k milosrdné službě není nějakou vnější povinností, ale také cestou k požehnání: „*Tehdy vyrazí jak jitřenka tvé světlo a rychle se zhojí tvá rána. Před tebou půjde tvá spravedlnost, za tebou se bude ubírat Hospodinova sláva. Tehdy zavoláš a Hospodin odpoví, vykřikneš o pomoc a on se ozve: ‚Tu jsem!‘*“ (Iz 58,8n). Ježíšova slova pak jen toto úžasné zaslíbení zpečeťují příslibem, že v těch, kterým sloužíme, se setkávám s ním samotným: *„Cokoli jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mne jste učinili“* (Mt 25,40).

Možná se nyní zeptáš: Jak tedy ve svém životě začít odkrývat tento skrytý pramen požehnání? Jaké kroky mohou vést k jeho oživení v mém osobním životě či v životě mojí farnosti?

- **Experimentuj a objev své dary:** Nejlépe tak, že něco začneš dělat a vnímáš, zda to v tobě i kolem tebe nese ovoce radosti, pokoje a praktické pomoci. Pokud jsi odkryl či odkryla, že máš dar milosrdné lásky k trpícím a k tomu např. dar služby, organizace, zručnosti či velkorysé štědrosti, může to být vážný důvod k přemýšlení, zda není na čase se zapojit do některé z diakonických služeb nebo iniciovat nějakou novou.
- **Začni malou službou:** Nejlépe je začít v malém tam, kde ti Bůh klade před oči konkrétní potřeby nebo kde vnímáš dostatek darů, touhy a zkušeností věnovat se specifické oblasti. K tomu obojímu je dobře si vyprošovat dostatek citlivosti ke vnímání potřeb, dostatek moudrosti vnímat vlastní dary, schopnosti a povolání a dostatek odvahy na obojí – třeba i v malém – odpovídat.
- **Inspiruj se, ale nenapodobuj:** Dívej se kolem sebe, zajeď do vedlejší farnosti či sboru, dívej se na známé světce, ale vždy jdi ve své inspiraci dostatečně hluboko, pod povrch jedinečných darů a jedinečné situace, ve které jsou tyto dary používány; nenapodobuj, spíše se inspiruj, odkud tyto lidé čerpají sílu ke své službě a jakým způsobem vnímají potřeby kolem sebe.
- **Hledej „tříbarevnou“ vyváženost:** Ať už se ty osobně kloníš k jakémukoli konci barevného spektra v církvi (viz „Trojiční kompas“ ve třetím přemítání), snaž se, aby tvůj důraz, dejme tomu na diakonii zabarvenou do „červena“ (důraz na osobní charitativní služba jednotlivcům), byl (ve spolupráci s jinými) vyvážen také dalšími dvěma, tj. důrazem „zeleným“ (snaha o sociální

spravedlnost ve společnosti) a „modrým“ (důraz na charismatickou službu s modlitbu za uzdravení).
▪ **Vše zasazuj do modlitby a společenství:** K tomu, aby tvá služba milosrdné lásky (*diakonia*) přinášela trvalé ovoce, je třeba ji nakonec zasadit do vytrvalé modlitby a slavení (*leitúrgia*), společenství konkrétní farnosti či komunity (*koinónia*) a ochotě být svědkem evangeliu nejen skutkem, ale i slovem (*martyria*).

Otázky k zamyšlení či k rozhovoru:

15.1 Jak je mé povolání milovat milosrdnou láskou zabarveno mými dary, schopnostmi a zkušenostmi? Nejsou v mém životě přítomné takové dary, schopnosti a zkušenosti, které by mě vedly ke spolupráci s nějakým diakonickým projektem ve farnosti nebo k jeho iniciaci?

15.2 Jaké potřeby vnímám ve svém nejbližším okolí, v prostoru svého běžného života? Jaké pak v širším okruhu farnosti?

15.3 Jaký projev milosrdné lásky bych mohl či mohla rozvinout ve svém okolí? Jaké organizované formy diakonické služby či formy společenské diakonie ve své farnosti mohu prakticky podporovat (svým časem, financemi, modlitbou)?

16. DIAKONICKÝ INSPIROMAT

V minulé části našeho přemítání o farnosti jsme uvažovali o ***s**olidaritě* jako službě milosrdné lásky a sociální spravedlnosti, která je integrální součástí celkového poslání církve, ale také zdrojem požehnání pro život každého křesťana i každé farnosti. Dnes u této druhé oblasti oné „velké trojky“ farního tanečního „parketu“ ještě zůstaneme a pro inspiraci nabídneme seznam různých aktivit, které lze v této oblasti ve farnosti iniciovat nebo rozvinout.

Jednotlivé body jsou rozdělené na část „osobní diakonie“ a „organizované diakonie“. A zkusme samozřejmě také hledat úzké propojení mezi obojím. Nelze totiž z farnosti veškerou charitativní či diakonickou službu delegovat na skupinu specialistů, aniž by tím farnost nebyla nevěrná svému poslání a neoddělovala se tak od onoho požehnání „vycházející Jitřenky“ (viz Iz 58,8n). A protože diakonie není otázkou nějakých neurčitých pocitů, velmi objevný může být pohled do farního finančního výkazu a do plánu farních aktivit – jaké zde má místo naše láska k chudým a potřebným?

▪ **Inspiromat pro osobní diakonii:** Bůh chce i skrze *tebe* milovat tento svět milosrdnou, činnou a sloužící láskou. Možná, že následující body tě mohou inspirovat, jakými způsoby to je možné.

1. Dělení se o jídlo (je vhodnější mít pro žebrajícího člověka připravenu trochu jídla, než peníze)
2. Doučování dětí s problémy učení (ať už organizovaně nebo soukromě)
3. Finanční přispívání na charitativní či sociálně-pastorační projekty (farní charita, různé azylové ubytovny, kontaktní centra, misie, projekty diecézní charity, projekty jiných církví apod.)
4. Hlídání dětí osamělým maminkám či rodinám (doma nebo při bohoslužbách či akcích apod.)
5. Charitní taxislužba (dovoz lidí na bohoslužby, nákupní služba osamělým apod.)
6. Materiální dary (ošacení, nábytek, elektronika, slevové poukázky, odkazy v závěti apod.)
7. Návštěvy a pomoc osamělým, starým a nemocným (nákupy, vyřizování na úřadech, posezení a popovídání si, návštěvy doma či v nemocnici apod.)
8. Otevřené dveře tvého domu (přijímání osamělých, cizinců, studentů na byt či na návštěvu apod.)
9. Rodinný patronát (patronát nad početnější rodinou, zprostředkování ošacení, povzbuzení, právního či finančního poradenství, sponzoring dovolené apod.)
10. Služba modlitby a půstu za sociální aktivity farnosti (soukromě nebo ve skupině)
11. Služba osobního přijetí (postoj přijetí, vstřícnosti, laskavosti a naslouchání při všech setkáních s potřebnými lidmi, i v případě, že nemůžeme pomoci jinak)
12. Sponzoring dětí v rozvojovém světě (např. „Adopce na dálku“ apod.)

▪ **Inspiromat pro organizovanou diakonii:** Společná diakonická služba *farnosti* je zrcadlem a projevem trojiční lásky Otce, Syna a Ducha svatého ve světě. I zde připojujeme pár bodů pro inspiraci.

1. Hygienická očista pro lidi bez přístřeší (např. v rámci projektu sociálního šatníku apod.)
2. Lidská, zdravotnická a lékařská péče (např. pečovatelská či ošetřovatelská péče)
3. Návštěvy ve vězení (pastorační a lidská péče, dopisování si s vězni apod.)
4. Návštěvy, adopce nebo pěstounská péče opuštěných dětí (např. projekt „Otevřená náruč“)

5. Organizované získávání peněz na sociální projekty (psaní projektů, práce se sponzory, organizace sponzorovaných akcí, sbírek apod.)
6. Pastorační a duchovní péče o spolupracovníky (přednášky, rekolekce, doprovázení, formace…)
7. Pomoc v nouzi při humanitárních akcích (přihláška do centrály dobrovolníků, finanční dary…)
8. Poradenství samoživitelkám, samoživitelům či rodinám (např. spolupráce v mateřském centru)
9. Rozvoz nákupů či obědů (služba zajištění potravinami u těch, kteří toho sami nejsou schopni)
10. Sociální šatník (výdejní služby, třídění materiálu apod.)
11. Spolupráce na organizační stránce aktivit či projektů (ať už ve farní charitě či v jiných sociálních či diakonických projektech farnosti)
12. Zapojení se do analýzy sociálních potřeb v obci (komunitní plánování v obci apod.) a spolupráce v oblasti sociální spravedlnosti a společenské zodpovědnosti („společenská diakonie“)

17. ŽIVOTODÁRNÉ SLOVO: MARTYRIE ANEB SVĚDECTVÍ

Poté, co jsme se v našich úvahách zabývali liturgií (***s**lavením*) a diakonií (***s**olidaritou*), zbývá nám dnes vydat se na průzkum posledního z „velké trojky“ základních úkolů farnosti nazývaného martyrie (***s**vědectví*), tj. ze života vycházející a životu sloužící radostná zvěst evangelia (evangelizace).

Zdravě se rozvíjející farnost se vždy realizuje kolem farní obce Kristových učedníků a učednic složené většinu z menších společenství, skupin, týmů či komunit, jejichž členové jsou si vědomi, že všichni jsou „posly Kristovými“ (2 Kor 5,20) a důvěřují tomu, že i pro ně platí Kristovo zaslíbení: „Kdo vás slyší, mne slyší“ (Lk 10,16) a Kristovo poslání: „Jděte do celého světa a hlásejte evangelium všemu stvoření“ (Mk 16,15). Jak ale můžeš ty jako jednotlivec k tomuto poslání přispět?

- **Osobní životní prostor:** Vnímej osobní vztahy v rámci svého vlastního životního prostoru (rodina, přátelé, místní obec, kolegové v práci či ve škole, známí ze zájmových oblastí apod.) jako příležitost pro nenásilné svědectví života a prosté služby lásky. Modli se postupně za konkrétní lidi v tomto svém životním prostoru a buď připraven ve vhodný okamžik se přiznat ke Kristu jako zdroji své naděje. Zkus pak takto oslovené pozvat na nějaké otevřené setkání nebo k účasti na své malé skupině.
- **Pohostinná farní obec:** Spolupracuj na utváření vstřícné a pohostinné atmosféry a láskyplných vztahů uvnitř své farní obce. Všímej si nových lidí před a po nedělní bohoslužbě, případně jim citlivě nabídni pomoc, radu, orientaci či alespoň úsměv. Iniciuj uspořádání nebo nabídni pomoc při organizaci různých otevřených setkání farnosti, kam mohou být přizváni i nevěřící přátelé a známí farníků (např. farní ples, farní hody apod.). Ve tvém malém společenství se společně modlete za konkrétní lidi patřící do životních prostorů členů vaší skupiny.
- **Otevřené prostředí farnosti:** Pomáhej vytvářet otevřené a do různých prostorů života širší společnosti rozprostřené prostředí partnerské spolupráce na území farnosti. Např. nabídni umístění informativních letáků či farního věstníku na různá veřejná místa, spolupracuj na specifických projektech s různými neziskovými organizacemi (kultura, školství, sociální služby, dobrovolnické služby apod.), pomáhej udržovat komunikaci mezi představiteli farnosti a místního společenského, kulturního, občanského a politického života apod.
- **Zmapování potřeb:** Všímej si, jaké zájmy, potřeby či problémy mají lidé z tvého osobního životního prostoru a z různých prostorů života širší společnosti na území farnosti. Hovoř s nimi osobně o jejich radostech a starostech, účastni se komunitního plánování v obci, případně iniciuj rozhovory o šancích a potřebách své vlastní obce. Modlete se za tyto potřeby na tvém malém společenství a snažte se, aby jejich vědomí proniklo např. do pastorační rady farnosti.
- **Programová nabídka:** Hledej osobně, spolu se svým společenstvím či v širších farních strukturách (např. v pastorační radě farnosti či v radě charity) příležitosti a možnosti, jak by bylo možné na některé z takto zjištěných potřeb reagovat konkrétní aktivitou či službou. Tuto službu pak vykonávej v duchu evangelia a buď citlivá na příležitosti k osobnímu svědectví o Kristu, k pozvání na malou skupinu nebo na nějakou farní akci či program typu kursů „Alfa“, později pak do katechumenátního společenství.
- **Integrace do farnosti:** Všímej si lidí, kteří již byli evangeliem zasaženi, nabídni či zprostředkuj jim přátelské doprovázení na jejich cestě zrání ve víře a citlivě jim umožni hlubší začlenění se do místního společenství křesťanů skrze ukázání možnosti dalších přátelských vztahů uvnitř farní obce.

▪ **Tříbarevná vyváženost:** Pomocí „tříbarevného kompasu“ (viz naše třetí přemítání) se pokus přispět k tomu, aby i v oblasti svědectví vůči nevěřícím byla ve tvé farnosti přítomná trvalá snaha o vyváženost mezi přirozenou preevangelizační přípravou půdy („zelená“), prvotní evangelizací jasným svědectvím slova o Kristu („červená“) a evangelizací skrze službu dary a modlitbou („modrá“).

Otázky k zamyšlení či rozhovoru:

17.1 Kdo všechno patří do mého „životního prostoru“? Znám radosti, bolesti a potřeby těchto lidí? Modlím se za ně pravidelně a konkrétně? Jsou tito lidé součástí přímluv v mém společenství?

17.2 Je naše farní obec prostředím, do kterého rád zvu své nevěřící přátelé a známé? Co konkrétního mohu udělat pro to, aby se takovýmto prostředím stávala? S kým se o tom poradím? Do kdy?

17.3 Jakým způsobem se ve farnosti vytváří vědomí o potenciálu a potřebách lidí žijících na území farnosti? S jakými občanskými, kulturními či sociálními aktivitami naše farnost spolupracuje?

18. EVANGELIZAČNÍ INSPIROMAT

Podobně jako tomu bylo u předchozích dvou témat (***s**lavení* a ***s**olidarita*), i k minulému tématu (***s**vědectví*) dnes připojujeme malý „inspiromat“ – seznam praktických podnětů pro jednotlivé farníky či malá společenství. Aby byl tento seznam inspirací dobře pochopen, je jej samozřejmě nutné číst v souvislosti s předchozími úvahami našeho přemítání. Právě rozvinutí života a služby farnosti v ostatních oblastech uschopní její členy k tomu, aby byli skutečnou „svátostí všeobecné spásy“ pro lidi žijící na jejím území.

Podněty jsou rozčleněné podle jednotlivých (vzájemně se nutně prolínajících) „etap“ procesu svědectví evangelia (radostné zvěsti), který lze srovnat s procesem zemědělským. Toto rozčlenění může pomoci k jasnějšímu vědomí toho, k čemu ta která aktivita má především sloužit a jak souvisí s jednotlivými etapami.

1. *Formace – ostření nástrojů:* pojmenování si tzv. „rozšířených rodin“ (tj. okruhů nevěřících lidí, se kterými jsou jednotliví farníci v kontaktu – přátelé, příbuzní, kolegové, spolužáci, sousedé apod.), sdílení se o těchto „rozšířených rodinách“ v malých společenstvích a vytrvalá modlitba za jejich členy; prohloubení touhy svědčit ostatním (např. skrze vzájemné svědectví o zkušenostech obrácených lidí); přímluvy při mších a adoracích za „potenciální farnost“ (tj. souhrn „rozšířených rodin“ všech farníků), modlitební řetězce, celonoční adorace za požehnání pro město, účast na „modlitební stráži“ jiných církví apod.; nácvik dovedností k evangelizaci skrze využití nabídky různých kursů o evangelizaci (viz např. nabídky různých řeholích či nových komunit); nácvik komunikace a naslouchání v prostředí vlastních rodin, ve škole či na pracovišti; prohloubení znalostí práce s médii apod.
2. *Preevangelizace – příprava půdy*: pomoc při vytvoření přehledu o šancích a potřebách lidí žijících na území farnosti (např. skrze různé sociologické výzkumy); mapování šancí a potřeb lidí z naší „potenciální farnosti“ (viz výše) skrze osobní rozhovory s farníky, kteří citlivě vnímají šance a potřeby svých „rozšířených rodin“; pomoc při rozvíjení vztahů s nevěřícími přáteli (kromě osobní roviny také např. skrze pozvání na farní ples, farní zabijačku, pouť, výlet s dětmi, farní dovolenou apod.), spolupráce s dalšími církvemi či neziskovými organizacemi na nabídce služeb reagujících na potřeby „potenciální farnosti“ či místní komunity obecně; prohloubení atmosféry vstřícné pohostinnosti při liturgii a dalších veřejných aktivitách (např. skrze týmy pověřené zajišťováním pohostinnosti, vhodnou informovanost či tzv. „pravidlo tří minut“, které zakazuje zaběhlým farníkům během tří minut po skončení bohoslužby bavit se mezi sebou, aby byli otevření nově příchozím) apod.
3. *Evangelizace – rozsévání semene*: podpora spolupráce lidí s různými obdarováními a schopnostmi na společných projektech zaměřených na prohloubení vztahů, respektu, komunikace či spolupráce s místní komunitou; nejrůznější aktivity přímé evangelizace od jednorázových (např. spolupráce s jinými církvemi na nějaké velké evangelizační akci), přes každoroční (např. půlnoční bohoslužba slova s pásmem hudby, průvod s žehnáním klíčových míst ve městě či obci na Květnou neděli nebo slavnost Těla a Krve Páně, křížová cesta městem či obcí na Velký pátek, organizace kursů

Alfa apod.) až po opakované (např. spolupráce na přípravě ke křtu dítěte či ke svatbě, veřejné přednášky o tématech souvisejících s vírou pro dospělé, nabídka přednášek či besed na školách…).

4. *Katechumenát – zalévání rostlinek*: přijetí role průvodce v katechumenátní skupině; osobní doprovázení lidí připravujících se na slavení či obnovu svátostí; spolupráce na cyklech přednášek či katechezí prohlubujících témata života z víry (např. „katechismus pro dospělé“ či různé biblické hodiny); iniciace služby farní knihovny sloužící farníkům i veřejnosti apod.
5. *Iniciace – sklizeň ovoce*: přijetí role kmotra; pomoc při organizaci závěrečné části přípravy na přijetí či obnovu křtu, biřmování a eucharistie (např. skrze různé semináře typu „Život v Kristu“ apod.); přijetí modlitební, liturgické či jiné služby při klíčových bohoslužbách této přípravy apod.
6. *Mystagogie – zpracování plodů:* další doprovázení nových křesťanů jak skrze osobní vztahy, tak skrze pomoc při hledání jejich místa ve společenství, farnosti a církvi obecně; spolupráce na doprovázení při jejich vrůstání do křesťanského životního stylu a do schopnosti vydávat svědectví o Kristu opět dalším.

19. PASTÝŘSKÉ VEDENÍ: DUCHOVNÍ SPRÁVA

V našem seriálu nám po oněch šesti základních „parketách“ farnosti (***s**ounáležitost, **s**kupiny, **s**polupráce* / ***s**lavení, **s**olidarita, **s**vědectví*) vyrůstajících z centra učednické **s**pirituality nyní ještě zbývá prozkoumat tři podpůrné nástroje: pastýřské vedení (***s**práva*), organizační řízení (***s**truktury*) a hospodaření s majetkem (***s**právcovství*).

Ke zdravému a vyváženému rozvoji všech zmíněných rozměrů života farnosti velmi přispívá, jestliže je *pastýřské vedení* (duchovní správa) biskupem svěřeno kněze, který svoji službu žije ne jako „panovník nad vírou ostatních“, ale jako „spolupracovník jejich radosti“ (srov. 2 Kor 1,24), a tak se připojuje ke Kristu, který řekl*:* „Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil“ (Mk 10,45). Už z toho vyplývá, že takto zmocňující a sloužící vedení farnosti není *žádný* kněz schopen zvládnout *sám*, bez ostatních.

Mezi pastýři a ostatními věřícími *dlouhodobě* rostoucích farních obcí postupně vzniká partnerský vztah, uvnitř kterého hlavní službou pastýřů je doprovázet ostatní na cestě ke stále větší osobní i komunitní otevřenosti pro jim vlastní dary a služby.

Jaké jsou charakteristiky takovéhoto vedení a jak k němu mohou přispět pastýři i ostatní farníci?

- **Vlastní doprovázení:** Pastýři a vedoucí, kteří jsou schopní „zmocňovat“ druhé pro jejich vlastní službu a zodpovědnost, sami pravidelně a dlouhodobě využívají služby někoho, kdo je samotné osobně doprovází (metoruje, superviduje), jak v jejich službě, tak v osobním a duchovním životě.
- **Pravidelná formace:** Ve farnosti jsou pravidelně poskytovány či zprostředkovávány příležitosti k formaci směřující k prohloubení schopnosti vést či doprovázet druhé. Podobných příležitostí pak, na své vlastní rovině, využívají ke své vlastní trvalé formaci i kněží a další pastorační pracovníci farnosti.
- **Týmové vedení:** Ve farnosti se postupně vytváří skupina služebníků (někde jí říkají pastorační rada), kteří se svými dary a schopnostmi spolu s farářem doplňují tak, že spolu mohou tančit „pastorační valčík“ na parketu celé farnosti: *vnímají* situaci ve farnosti, *reflektují* tuto situaci ve světle evangelia a *navrhují* konkrétní kroky na další cestě.
- **Tříbarevné vedení:** Lidé ve farnosti zodpovědní z druhé se krok za krokem učí ostatním živě *vysvětlovat* různé souvislosti služby pro Boží království („zelený“, racionální rozměr vedení), následně je účinně *motivovat* k vlastnímu nasazení se („červený“, činný rozměr vedení) a postupně je citlivým doprovázením *uschopnit k otevření* se jim vlastnímu, jedinečnému způsobu služby v moci Ducha („modrý“, duchovní rozměr vedení).
- **Čím mohou přispět pastýři a vedoucí:** Soustředit se ve své službě ne tolik na to, kolika lidem „posloužím“ (evangeliem, svátostmi, radou, útěchou…), ale především na to, jak účinně lidem ve farnosti pomáhám na jejich vlastní cestě, aby oni mohli dalším „sloužit“ (evangeliem, uváděním do svátostí, radou, útěchou…). Hledat cesty, jak rozvíjet právě tu ze tří výše zmíněných „tříbarevných“ schopností, která je u mě nejvíc zakrnělá. Vytvářet kolem sebe atmosféru zdravé vzájemné odkázanosti a nepropadnout pokušení hrát roli „pastorační superstar“ nebo „osvíceného autokrata“.

▪ **Čím mohou přispět „obyčejní“ farníci:** Pokorným a trpělivým přístupem (reagujícím na ty nejobyčejnější potřeby) pomoci vlastním pastýřům objevit radost z toho, že nejen nemohou, ale ani nemusejí všechno zvládat sami. Vyhledat si pro sebe (třeba i ve vzdálenějším okolí) průvodce na cestě („mentora“), s jehož pomocí můžeme v odkrývat bohatství Bohem vložené do našeho vlastního života. Toto bohatství trpělivě přinášet především všude tam, kde to je vítané, a někdy i tam, kde to vítané není. Nebát se postupně přejímat širší zodpovědnosti za službu evangeliu ve svém životním prostoru a tam, kde to je možné, i ve vlastní farnosti. Sami se stávat citlivými a zmocňujícími „mentory“ pro druhé.

Otázky k zamyšlení či rozhovoru:

19.1 Čím mohu já osobně přispět k prohloubení atmosféry důvěry, vzájemné odkázanosti a společné radosti ze služby evangeliu? Jaké kroky k tomu povedou? Do kdy který z těchto kroků realizuji?

19.2 Kdy mám naplánováno další setkání se svým průvodcem („mentorem“), abychom hovořili o mém životě s Bohem a mé službě evangeliu? Pokud nemám termín, do kdy si jej domluvím? Pokud nemám „mentora“, do kdy si jej seženu a jaké kroky pro to podniknu?

19.3 Který z „tříbarevných“ rozměrů vedení je mi nejbližší? Co mě naopak příliš nejde? Kde mohu najít či vytvořit příležitost, kde se v tom mohou zdokonalit? Co pro to udělám? Do kdy?

20. ORGANIZAČNÍ ŘÍZENÍ: SLOUŽÍCÍ STRUKTURY

Druhou z důležitých oblastí podporujících vlastní poslání farnosti je parketa organizačního řízení (založeného na sloužících ***s**trukturách*). Podobně jako lidské tělo se neobejde bez podpůrné kosterní struktury a systému krevního oběhu, i farnost ke svému životu a službě potřebuje účelně nastavenou podpůrnou strukturu zodpovědnosti a zdravý komunikační systém (podporovaný dalšími pomocnými systémy, jako je např. administrace, evidence, personalistika, supervize, vykazatelnost apod.).

Proto k vyváženému rozvoji všech dříve probraných rozměrů života a poslání farnosti velmi přispívá, jestliže jsou ve farnosti rozvíjeny organizační struktury a systémy, které pomáhají vytvářet zdravé a tvůrčí prostředí k růstu životu a rozvoji služby farnosti. Tyto struktury ovšem nesmějí být samoúčelné, protože „litera zabíjí, ale Duch dává život“ (2 Kor 3,6), ale musejí vždy vytvářet prostor k setbě a růstu semene Kristova slova, které pak „vzchází a roste samo od sebe“ (Mk 4,27).

Jaké jsou charakteristiky takovéhoto zdravého a podpůrného organizačního prostředí farnosti a jak k jeho rozvoji mohou přispět „pastýři“ i „obyčejní“ farníci?

▪ **Struktury spoluzodpovědnosti:** Již naše minulé přemítání naznačilo, že životaschopná je ta farní obec, která rozvíjí pružné struktury spoluzodpovědnosti (pastorační rada, ekonomická rada, farní shromáždění apod.), díky kterým se velká část farníků různými způsoby prakticky podílí na rozlišování a sdílení vize a poslání farnosti nebo jednotlivých oblastí.

▪ **Ano tradici, ne tradicionalismu:** V rostoucích farnostech nemá hlavní slovo nezdravý „tradicionalismus“ ve smyslu mechanického lpění na formách, na které jsme i přes jejich dlouhodobou nefunkčnost byli léta zvyklí, ale je zde podporována úcta ke zdravým tradicím a nosným zvykům, které dávají farníkům potřebnou jistotu a oporu pro jejich život a službu.

▪ **Tříbarevné řízení:** Všechny struktury zodpovědnosti a další pomocné systémy ve farnosti podporují růst života farnosti do tří směrů a umožňují vyváženost, prolínání se a vzájemnou podporu všech těchto tří důrazů: „nahoru“ (posilují schopnost lidí prohlubovat svoji zkušenost s Bohem a jeho Slovem; „mysterium“ = tajemství, symbol *červené* barvy); „dovnitř“ (posilují společenství a vztahy mezi členy farní obce navzájem; „communio“ = společenství, symbol *modré*); „ven“ (podporují službu farní obce širší společnosti a proměnu okolní kultury; „missio“ = poslání, symbol *zelené*).

▪ **Čím mohou přispět pastýři a vedoucí:** Načrtněte si organizační schéma farnosti tak, jak to v praxi skutečně funguje. Iniciujte proces formulace trvalého poslání a dlouhodobé vize farnosti. Vyhodnoťte, zda organizační struktury a systémy ve farnosti slouží či neslouží životu a poslání farnosti a zda podporují tříbarevnou vyváženost mezi důrazem „nahoru“, „dovnitř“ a „ven“. Struktury, které životu či službě životu neslouží, přizpůsobte tak, aby životu sloužily, nebo je zrušte. Co nejvíce využívejte neformálních příležitostí ke komunikaci s farníky. Účastněte se kursů o řízení a komunikaci a využívejte poradenství.

▪ **Čím mohou přispět „obyčejní“ farníci:** Pokud jste obklopeni život nepodporujícími či dokonce život dusícími strukturami, ptejte se svých pastýřů ne „zda“, ale „kdy“ budou tyto struktury změněny; rozviňte v této oblasti velkou trpělivost a pokoru, ale zároveň i důraznou asertivní vytrvalost. Sami buďte k dispozici především či výlučně tam, kde můžete sloužit na základě svých jedinečných darů a schopností. Rozvíjejte zdravé neformální komunikativní prostředí, které je často schopné „prošťouchnout“ i některé slepé uličky způsobené nepružnými formálními strukturami.

Otázky k zamyšlení či rozhovoru:

20.1 Čím mohu přispět k prohloubení zdravé komunikace ve farní obci? Které „komunikační uzly“ mohu pomoci rozmotat, aby přestaly blokovat „krevní oběh“? Do kdy pro to něco udělám?

20.2 Je naše farnost přestrukturalizovaná nebo v ní naopak vládne zmatený chaos a nikdo neví, kam společně směřujeme, kdo je za co zodpovědný a jakým způsobem a kde lze o důležitých věcech komunikovat? Podporují organizační struktury ve farnosti život nebo jej naopak dusí či jsou prostě nefunkční? Co s tím?

20.3 Jak mohu svým pastýřům pomoci v trvalém přizpůsobování organizačních struktur ve farnosti tak, aby sloužily životu a službě životu? Jsem pro ně dostatečně důvěryhodný a spolehlivý partner? Co mohu udělat pro to, abych si jejich důvěru získal nebo obnovil? S kým se v této věci mohu poradit? Do kdy?

21. BLAHOSLAVENÍ DĚLÍCÍ SE: SPRÁVCOVSTVÍ MAJETKU

Poslední ze tří pomocných oblastí podporujících hlavní poslání farnosti je správcovství materiálních statků a financí. Základem tohoto správcovství ve zdravě se rozvíjející farnosti je důvěra, že *„Bůh* má moc zahrnout nás všemi dary své milosti, abychom vždycky měli dostatek všeho, co potřebujeme, a ještě nám přebývalo pro každé dobré dílo“ (2 Kor 9,8), protože Kristus „byl bohatý, ale pro nás se stal chudým, abychom my jeho chudobou zbohatli“ (2 Kor 8,9).

Jaké jsou charakteristiky takovéhoto správcovství v dlouhodobě se rozvíjející farnosti a čím zde mohou přispět „pastýři“ i „obyčejní“ farníci?

▪ **Správcovství farníků:** Lidé ve farnosti žijí správcovství svých osobních i rodinných financí jako přirozenou součást svého učednictví, které zahrnuje jak závaznou finanční spoluzodpovědnost za rozvoj poslání farnosti, tak ochotu učit se skrze dárcovství vstupovat do hlubší osobní svobody a oslavy Boha.

▪ **Správcovství vedoucích:** Hospodaření faráře a jeho nejbližších spolupracovníků (pastorační rada, ekonomická rada, farní tým) s jim svěřenými prostředky je zde modelem pro ostatní farníky (průhlednost, šetrnost, vykazatelnost a legálnost v každodenním hospodaření s energiemi, telefonáty, jídlem, nájmy za bydlení, PHM, odpadem, kancelářskými potřebami apod.).

▪ **Správcovství farnosti:** Hospodaření farnosti jako celku odpovídá běžným standardům neziskových organizací (vykazatelnost, legálnost, fundraising apod.). Farnost je ve svém vnitřním provozu finančně soběstačná. S majetkem a financemi se zde hospodaří šetrně a efektivně, ale také štědře a solidárně, a tak se zde ve spolupráci s různými institucemi a organizacemi daří hledat cesty k financování a podpoře pastoračních, evangelizačních, charitativních či vzdělávacích projektů.

▪ **Tříbarevnost:** I v oblasti správcovství je podporována vyváženost trojičních „barev“: *moudré* správcovství (*zelená* Boha Stvořitele) s důrazem na prozíravost (selský rozum), zodpovědnost (širší celek) a odbornost (ekonomické nástroje); *sloužící* správcovství (Kristovská *červená*) s důrazem na poslání (majetek slouží poslání), chudobu (evangelijní svědectví) a službu (majetek „investujeme“ do služby); *inspirované* správcovství (duchovní *modrá*) s důrazem na proroctví (ochota jednat i „nerozumně“), solidaritu (překonávající bariéry) a důvěru (ve štědrého Boha i mezi lidmi).

▪ **Čím mohou přispět pastýři a vedoucí:** Ekonomické radě farnosti svěřit konkrétně vymezené a účinné kontrolní pravomoci a také tuto službu kontroly od ní pak vyžadovat a oceňovat; spolu s odborníky připravit koncepci hospodaření a správy majetku farnosti, zavést dlouhodobé finanční plánování a zformulovat fundraisingový plán; prohloubit důvěryhodnost farnosti maximální transparentností jejího hospodaření např. formou pravidelně zveřejňovaných výročních zpráv zahrnujících dostatečně podrobné a srozumitelné finanční přehledy vztažené ke konkrétním

projektům a službám; účetnictví svěřit důvěryhodným odborníkům; být sami modelem štědrého, hospodárného a vykazatelného správcovství.

▪ **Čím mohou přispět „obyčejní" farníci:** Aktivně se zajímat o hospodaření farnosti a případně nabídnout své znalosti či dovednosti v této oblasti; učit se svůj majetek a čas vnímat jako bohatství, které celé patří Bohu a ze kterého mu mohou konkrétní část věnovat i formou pravidelné a závazné finanční (např. převodem na účet) či dobrovolnické (např. pravidelnou službou) spoluúčasti na podpoře poslání farnosti; všímat si konkrétních potřeb a přispívat na ně formou účelových darů; zvážit, jaké hodnoty či projekty chci materiálně podporovat i po své smrti a udělat v tomto směru příslušná opatření ve své závěti.

Otázky k zamyšlení či rozhovoru:

21.1 Jak finanční toky v mojí farnosti souvisejí s rozvojem tří hlavních úkolů církve (slavení Božího tajemství, služba milosrdné lásky a svědectví evangeliu)? Jakým způsobem to mohu zjistit? Koho se na to zeptám?

21.2 Kolika procenty ze svého příjmu (či ze svého času) jsem ochoten (ochotna) pravidelně a dlouhodobě přispívat na podporu poslání a služby své farnosti (případně jiných komunit či projektů podporujících růst Božího království)? Jakým praktickým způsobem toto realizuji? Jaký krok tímto směrem udělám?

21.3 Jaké mám další možnosti, schopnosti či dary, které by mohly být užitečné pro rozvoj zdravého správcovství v mojí farnosti? Jaká očekávání má v tomto ohledu náš farář? Jaké potřeby vidím kolem sebe, které bych mohl (mohla) naplnit svým účelovým finančním darem? S kým se o tom mohu poradit? Do kdy?

FARNÍ TANEČNÍ: ZÁVĚREČNÉ SHRNUTÍ

Jedenadvacetkrát jsme společně přemítali o farnosti. Jádro tohoto přemítání je již staré přes patnáct let. Od té doby se ve světě i v církvi mnohé změnilo a byly vydány mnohé podnětné reflexe na toto téma. Naše dnešní přemítání o farnosti by tyto změny i tyto novější reflexe mělo zohlednit. A tak pro povzbuzení na závěr uveďme alespoň jeden úryvek z exhortace *Evangelii gaudium* papeže Františka, který jeho jedinečným jazykem shrnuje a dále rozvíjí něco z toho, co i v našich přemítáních zaznělo.

> Farnost není zastaralá struktura. Právě proto, že má velkou pružnost, **může nabývat velmi rozmanitých forem, které vyžadují otevřenost a misijní tvořivost pastýře i společenství**. Není zajisté jedinou evangelizující institucí, nicméně bude-li schopna neustálé reformy a přizpůsobování, bude i nadále ***‚církví, která žije uprostřed příbytků svých synů a dcer'*** (Jan Pavel II., *Christifideles laici*, čl. 26). Předpokladem je, aby byla skutečně v kontaktu s rodinami a životem lidu a nestala se těžkopádnou strukturou oddělenou od lidí, nebo skupinou vyvolených, kteří se starají sami o sebe.
>
> Farnost představuje **přítomnost církve na daném území**, je prostředím, kde se naslouchá slovu a kde roste křesťanský život, dialog, hlásání, velkodušná láska, adorace a bohoslužba. Farnost prostřednictvím všech svých aktivit povzbuzuje a formuje své členy, aby byli aktéry evangelizace.
>
> **Z menších komunit vytváří širší společenství, svatyni, kam žíznící přicházejí pít, aby mohli dál putovat, a centrum neustálého misijního poslání.** (…)
>
> Ostatní církevní instituce, **základní společenství a malá společenství, hnutí a další formy sdružování**, jsou bohatstvím církve, které Duch vzbuzuje pro evangelizaci všech prostředí a oblastí. Častokrát přinášejí nový evangelizační zápal a schopnost dialogu se světem, čímž obnovují církev. Velice však prospívá, **neztrácejí-li kontakt s tím bohatstvím, které představují farnosti**, a ochotně se integrují do organické pastorace místní církve. Taková integrace zabrání tomu, aby se ona společenství ztotožnila jenom s částí evangelia a církve, anebo se proměnila na nomády bez hlubšího zakořenění.
>
> papež František, *Evangelii gaudium*, čl. 28 – 29

Všem nám přeji, abychom se, inspirováni i dalšími „františkovskými" podněty (především z *Evangelii gaudium, Laudato si', Gaudete et exsultate* a *Fratelli tutti*), začali naše farnosti objevovat také jako *synhodos*, společnou cestu, ba snad i společný trojiční tanec jednoho Božího lidu třetím tisíciletím.